

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

Ghid privind art. 18 din Convenția europeană a drepturilor omului

Limitarea folosirii restrângerii drepturilor

Actualizat la 31 august 2023

Întocmit de Grefă. Nu obligă Curtea.

Invităm editorii sau organizațiile care doresc să traducă și/sau să reproducă integral sau parțial acest ghid, în format tipărit sau electronic, să completeze formularul de contact: *cerere de reproducere sau republicare a unei traduceri*, pentru a se informa cu privire la procedura de autorizare.

Pentru informații privind traducerile în curs de realizare ale ghidurilor privind jurisprudența, vă rugăm consultați lista *Traduceri în curs*.

Textul original al acestui ghid este redactat în limba engleză. Este actualizat periodic, data cea mai recentă fiind 31 august 2023. Poate suferi modificări de formă.

Ghidurile privind jurisprudența pot fi descărcate de la adresa *https://ks.echr.coe.int*. Pentru informații actualizate despre publicații, vă rugăm să accesați contul de Twitter al Curții https://twitter.com/ECHR_CEDH.

Prezenta traducere este publicată cu acordul Consiliului Europei și al Curții Europene a Drepturilor Omului și reprezintă responsabilitatea exclusivă a Institutului European din România.

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2023

Cuprins

În atenția cititorilor 4

I. Introducere 5

II. Domeniu de aplicare 7

A. Caracterul accesoriu al art. 18 7

B. Aplicabilitatea art. 18 7

C. Exemple de aplicare a art. 18 coroborat cu alte norme materiale 8

D. Susțineri privind existența unor scopuri ascunse examinate în temeiul altor dispoziții ale Convenției 10

E. Condiții de aplicare a art. 18. 11

III. Scopul restrângerilor 12

A. Noțiunea de „scop ascuns” 12

B. Metodologie și principii generale 14

1. Scop unic și pluralitate de scopuri 14
2. Noțiunea de „scop predominant” 15
3. Natura și gradul de condamnabilitate al pretinsului scop ascuns 15
4. Situație continuă 16
5. Restrângeri repetitive și abuzuri de putere sistematice 16
6. Susțineri referitoare la mai multe scopuri ascunse 17

C. Restrângeri aplicate exclusiv pentru un scop ascuns 17

1. Cauze care nu au ca obiect abuzuri de putere sistematice 17
2. Practici care denotă vizarea specifică și personală 19
3. Abuzuri de putere sistematice care vizează grupuri specifice 19

D. Restrângeri care urmăresc o pluralitate de scopuri 22

1. Cauze care nu au ca obiect abuzuri de putere sistematice 22
2. Abuzuri de putere sistematice care vizează grupuri specifice 24
3. Scop ascuns neconsiderat a fi predominant 25

IV. Aspecte legate de probe și dovezi 25

A. Standarde probatorii generale 25

B. Aspecte specifice privind arestarea preventivă și acțiunea penală 28

C. Susțineri privind existența unor scopuri politice 28

D. Probe care conduc la constatarea unei încălcări a art. 18 32

1. Probe directe 32
2. Probe circumstanțiale 33
   a. Cauze care nu au ca obiect abuzuri de putere sistematice 33
   b. Practici care denotă vizarea specifică și personală 36
   c. Abuzuri de putere sistematice care vizează grupuri specifice 37

E. Capete de cerere nefondate 40

Lista cauzelor citate 46

În atenția cititorilor

Prezentul ghid face parte din seria Ghiduri privind jurisprudența, publicată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (denumită în continuare „Curtea”, „Curtea Europeană” sau „Curtea de la Strasbourg”), cu scopul de a informa practicienii din domeniul dreptului cu privire la hotărârile și deciziile fundamentale pronunțate de Curtea de la Strasbourg. Prezentul ghid analizează și rezumă jurisprudența referitoare la art. 18 din Convenția europeană a drepturilor omului (denumită în continuare „Convenția” sau „Convenția europeană”). Cititorii vor găsi aici principiile-cheie dezvoltate în acest domeniu, precum și precedentele relevante.

Jurisprudența citată a fost selectată dintre hotărârile și deciziile de referință, importante și/sau recente.*

Hotărârile și deciziile Curții nu doar soluționează cauzele cu care a fost sesizată, ci servesc, în sens mai larg, pentru a clarifica, proteja și dezvolta normele Convenției, contribuind astfel la respectarea, de către state, a angajamentelor pe care și le-au asumat în calitate de părți contractante [*Irlanda împotriva Regatului Unit*, 18 ianuarie 1978, pct. 154, seria A nr. 25, și, mai recent, *Jeronovičs împotriva Letoniei* (MC), nr. 44898/10, pct. 109, 5 iulie 2016].

Sistemul instituit de Convenție are ca finalitate să soluționeze, în interesul general, probleme care țin de ordinea publică, ridicând standardele de protecție a drepturilor omului și extinzând jurisprudența din acest domeniu la întreaga comunitate a statelor parte la Convenție [*Konstantin Markin împotriva Rusiei* (MC), nr. 30078/06, pct. 89, CEDO 2012]. Astfel, Curtea a subliniat rolul Convenției ca „instrument constituțional al ordinii publice europene” în domeniul drepturilor omului [*Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi împotriva Irlandei* (MC), nr. 45036/98, pct. 156, CEDO 2005-VI, și, mai recent, *N.D. și N.T. împotriva Spaniei* (MC), nr. 8675/15 și 8697/15, pct. 110, 13 februarie 2020].

Protocolul nr. 15 la Convenție a introdus recent principiul subsidiarității în preambulul Convenției. Acest principiu impune „o responsabilitate comună a statelor părți și a Curții” în ceea ce privește protecția drepturilor omului, iar autoritățile și instanțele naționale trebuie să interpreteze și să aplice dreptul intern într-un mod care să asigure efectul deplin al drepturilor și libertăților definite în Convenție și în protocoalele la aceasta [*Grzęda împotriva Poloniei* (MC), pct. 324].

Prezentul ghid include trimiteri la cuvinte-cheie din fiecare articol citat din Convenție sau din protocoalele la aceasta. Problemele juridice abordate în fiecare cauză sunt sintetizate într-o Listă de cuvinte-cheie, selectate dintr-un tezaur de termeni extrași (în majoritatea cazurilor) direct din textul Convenției și din protocoalele la aceasta.

Baza de date HUDOC a jurisprudenței Curții permite căutarea după cuvinte-cheie. Căutarea după aceste cuvinte-cheie permite găsirea unui grup de documente cu un conținut juridic similar (motivarea și concluziile Curții din fiecare cauză sunt rezumate prin cuvinte-cheie). Cuvintele-cheie pentru fiecare cauză sunt disponibile în fila Detalii cauză. Pentru informații suplimentare privind baza de date și cuvintele-cheie, consultați Manual de utilizare HUDOC.

* Jurisprudența citată poate fi în una sau în ambele limbi oficiale (franceză și engleză) ale Curții și ale Comisiei Europene a Drepturilor Omului. Dacă nu se specifică altfel, trimiterea este la o hotărâre pe fond, pronunțată de o Cameră a Curții. Abrevierea „(dec.)” arată că este vorba despre o decizie a Curții, iar „(MC)” că respectiva cauză a fost examinată de Marea Cameră. Hotărârile pronunțate de o Cameră, care nu sunt definitive la data publicării prezentei actualizări, sunt marcate cu un asterisc (*).

I. Introducere

Art. 18 din Convenție – Limitarea folosirii restrângerii drepturilor

„Restrângerile care, în termenii prezentei convenții, sunt aduse respectivelor drepturi și libertăți nu pot fi aplicate decât în scopul pentru care ele au fost prevăzute."

Cuvinte-cheie HUDOC

Restrângeri în scopuri neprevăzute (18)

1. Obiectul și scopul art. 18 din Convenție îl constituie interzicerea abuzului de putere [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 303 și 306; *Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului* (procedură privind neîndeplinirea obligațiilor) (MC), 2019, pct. 189; *Kavala împotriva Turciei* (procedură privind neîndeplinirea obligațiilor) (MC), 2022, pct. 144].

2. În conformitate cu *Travaux préparatoires* [Lucrările pregătitoare] ale Convenției, acesta prezintă o „aplicare a teoriei deturnării de putere" [CDH (75) 11, pag. 8]. Acesta protejează împotriva reprimării de către stat a drepturilor și libertăților enunțate în Convenție „prin măsuri minore care, deși sunt aplicate sub pretextul organizării exercitării acestor libertăți pe teritoriul său, sau al protejării literei legii, au efectul opus" (*ibidem*, pag. 3).

3. Art. 18 completează clauzele care prevăd restrângeri ale drepturilor și libertăților enunțate în Convenție. Sintagma „nu pot fi aplicate decât în scopul pentru care ele au fost prevăzute" corespunde îndeaproape textului respectivelor clauze, de exemplu, art. 5 § 1 a doua teză și al doilea paragraf al art. 8-11 [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 287 și 293]. Însă art. 18 nu servește doar la clarificarea sferei de aplicare a clauzelor de restrângere. Interzice totodată în mod expres Înaltelor Părți Contractante să restrângă drepturile și libertățile consacrate în Convenție în scopuri care nu sunt prevăzute chiar în Convenție; în această privință, articolul este autonom [*ibidem*, pct. 288; *Mammadli împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 93; *Rașad Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 116; *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 164; *Korban împotriva Ucrainei*, 2019, pct. 209; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 421; *Ahmet Hüsrev Altan împotriva Turciei*, 2021, pct. 234; *Miroslava Todorova împotriva Bulgariei,* 2021, pct. 192; *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 307].

4. În paralel cu funcția lui autonomă, art. 18 a fost folosit de Curte ca ajutor la interpretarea clauzelor de restrângere cuprinse în alte dispoziții ale Convenției sau ale protocoalelor la aceasta [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 269]:

- art. 5 § 1 din Convenție: *Winterwerp împotriva Țărilor de Jos*, 1979, pct. 39; *Guzzardi împotriva Italiei*, 1980, pct. 102; *Ashingdane împotriva Regatului Unit*, 1985, pct. 44; *Weeks împotriva Regatului Unit*, 1987, pct. 42; *Kafkaris împotriva Ciprului* (MC), 2008, pct. 117; *Kucieruk împotriva Ucrainei*, 2007, pct. 177;
- art. 8 § 2 din Convenție: *De Wilde, Ooms și Versyp împotriva Belgiei*, 1971, pct. 93; *Gillow împotriva Regatului Unit*, 1986, pct. 54;
- art. 10 § 2 din Convenție: *Lingens împotriva Austriei*, 1986, pct. 36;
- art. 11 § 2 din Convenție: *Organizația Macedoneană Unită Ilinden – PIRIN și alții împotriva Bulgariei (nr. 2)*, 2011, pct. 83;
- art. 15 din Convenție: *Lawless împotriva Irlandei (nr. 3)*, 1961, pct. 38 din partea „În drept";
- art. 1 din Protocolul nr. 1: *Beyeler împotriva Italiei* (MC), 2000, pct. 111.

5. Art. 18 este invocat rareori și au fost puține cauzele în care Curtea a declarat admisibil un capăt de cerere întemeiat pe art. 18, și chiar mai puține cauzele în care a constatat o încălcare (*Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, pct. 898). Un studiu cuprinzător al jurisprudenței Curții în temeiul art. 18 se găsește în hotărârea *Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017 (pct. 264-281).

6. Având în vedere insuficiența jurisprudenței sale în materie de art. 18, Curtea exercită o diligență sporită atunci când soluționează cauze în care susținerile se referă la motive necorespunzătoare (*Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, pct. 898).

7. Curtea examinează admisibilitatea capetelor de cerere formulate în temeiul art. 18 în conformitate cu criteriile enunțate în art. 34 (cereri individuale) și art. 35 (condiții de admisibilitate) și normele consacrate în jurisprudența sa [a se vedea Ghid practic cu privire la condițiile de admisibilitate; a se vedea, de asemenea, printre multe exemple, *Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 247-251; *Denisov împotriva Ucrainei* (MC), 2018, pct. 136; *Rustavi 2 Broadcasting Company Ltd și alții împotriva Georgiei*, 2019, pct. 269, 274 și 318; *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei (nr. 2)*, 2020, pct. 621; *Kavala împotriva Turciei*, 2019, pct. 201; *Ibrahimov și Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2020, pct. 144; *Rustamzade împotriva Azerbaidjanului*, 2019, pct. 58; și *Savalanli și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2022, pct. 107]. Curtea examinează admisibilitatea unor astfel de capete de cerere și în absența unei excepții preliminare specifice ridicate de Guvern [*Korban împotriva Ucrainei*, 2019, pct. 204-205; *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 191; *Natig Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2019, pct. 57; *Hadija Ismailova împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 106; *Iunusova și Iunusov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 180; *Ahmet Hüsrev Altan împotriva Turciei*, 2021, pct. 229; *Mirgadirov împotriva Azerbaidjanului și Turciei*, 2020, pct. 127; *Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 64].

8. În cauza *Georgia împotriva Rusiei (IV)* (dec.), 2023, Curtea a declarat admisibil capătul de cerere formulat de Guvernul reclamant în legătură cu o practică administrativă a statului pârât care încălca art. 18 coroborat cu mai multe norme materiale.

9. Curtea a indicat măsuri în temeiul art. 46 în urma constatării unei încălcări a art. 18 [*Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 223-228; *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 185-186; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 441-442; *Kavala împotriva Turciei*, 2019, pct. 240; *Yuksekdag Senoglu și alții împotriva Turciei*, 2022, pct. 655; pentru mai multe detalii, a se vedea Ghid privind art. 46 din Convenția europeană a drepturilor omului).

10. În cauza *Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului* (procedură privind neîndeplinirea obligațiilor) (MC), 2019, Curtea a stabilit obligațiile în materie de răspundere a statului în urma constatării unei încălcări a art. 18 coroborat cu art. 5 în cauza *Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2014.

11. În cauza *Kavala împotriva Turciei* (procedură privind neîndeplinirea obligațiilor) (MC), 2022, Curtea a precizat, clarificând în același timp rolul indicațiilor explicite în temeiul art. 46, că încălcarea constatată, prin însăși natura sa, nu poate lăsa nicio alegere reală în ceea ce privește măsurile necesare pentru remedierea acesteia. Acest lucru este valabil mai ales în cazul detenției pe care Curtea a considerat-o vădit nejustificată în temeiul art. 5 § 1, în sensul că exista o nevoie urgentă de a pune capăt încălcării, având în vedere importanța dreptului fundamental la libertate și la siguranță. Această observație este cu atât mai valabilă în cazul în care încălcarea își are originea în detenție, care de asemenea a fost considerată contrară art. 18. În consecință, faptul de a indica măsuri în temeiul art. 46 (de exemplu, indicația de a proceda la punerea imediată în libertate a unui reclamant) în primul rând permite Curții să se asigure, de îndată ce pronunță hotărârea, că protecția conferită de Convenție este efectivă și să prevină încălcarea continuă a drepturilor în cauză și, în al doilea rând, asistă Comitetul Miniștrilor la supravegherea executării hotărârii definitive. De asemenea, astfel de indicații permit și impun statului în cauză să pună capăt, cât mai curând posibil, încălcării Convenției constatate de Curte (pct. 147-148).

12. O prezentare generală a practicii Comitetului de Miniștri cu privire la supravegherea executării hotărârilor, în cazul în care Curtea a constatat o încălcare a art. 18, se găsește în *Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului* (procedură privind neîndeplinirea obligațiilor) (MC), 2019 (pct. 104-114).

II. Domeniu de aplicare

A. Caracterul accesoriu al art. 18

13. În mod asemănător cu art. 14, art. 18 din Convenție nu are o existență independentă; poate fi aplicat numai în coroborare cu un articol din Convenție sau din protocoalele la aceasta care enunță sau definește drepturile și libertățile pe care Înaltele Părți Contractante s-au angajat să le recunoască persoanelor aflate sub jurisdicția lor [*Kamma împotriva Țărilor de Jos*, raportul Comisiei, 1974, pag. 9; *Gusinski împotriva Rusiei*, pct. 73; *Cebotari împotriva Moldovei*, 2007, pct. 49; *Hodorkovski împotriva Rusiei*, 2011, pct. 254; *OAO Neftianaia Kompania Iukos împotriva Rusiei*, 2011, pct. 663; *Luțenko împotriva Ucrainei*, 2012, pct. 105; *Timoșenko împotriva Ucrainei*, 2013, pct. 294; *Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2014, pct. 137; *Rasul Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2016, pct. 153; *Tciankotadze împotriva Georgiei*, 2016, pct. 113; *Mammadli împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 93; *Rașad Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 116; *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 198; *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 164; *Navalnîi împotriva Rusiei (nr. 2),* 2019, pct. 84; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 421; *Miroslava Todorova împotriva Bulgariei,* 2021, pct. 191; *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 306; *Kogan și alții împotriva Rusiei*, 2023, pct. 67].

14. Având în vedere caracterul său accesoriu, capătul de cerere întemeiat pe art. 18 coroborat cu o anumită normă materială din Convenție ar trebui să fie introdus în același termen ca și cel aplicabil capătului întemeiat pe norma materială relevantă considerată separat (*Avraamova împotriva Ucrainei*, 2022, pct. 105).

15. Ca și în cazul art. 14, poate exista o încălcare a art. 18 chiar dacă nu există nicio încălcare a articolului în coroborare cu care se aplică [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 288; a se vedea, de asemenea, *Kamma împotriva Țărilor de Jos*, raportul Comisiei, 1974, pag. 9; *Gusinski împotriva Rusiei*, 2004, pct. 73; *Cebotari împotriva Moldovei*, 2007, pct. 49; *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 198; *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 164; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 421; *Miroslava Todorova împotriva Bulgariei,* 2021, pct. 192; *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 307].

B. Aplicabilitatea art. 18

16. Pentru ca art. 18 să devină aplicabil în coroborare cu o altă normă materială din Convenție sau din protocoalele la aceasta, este nevoie de o restrânge a dreptului care face obiectul normei materiale [*Josephides împotriva Turciei* (dec.), 1999, pct. 4; *Ahalaia împotriva Georgiei* (dec.), 2022, pct. 67]. În cazul în care nu s-a stabilit nicio problemă întemeiată sau nicio ingerință în drepturile reclamantului, în temeiul normei materiale relevante, nu se poate invoca art. 18 [*Rustavi 2 Broadcasting Company Ltd și alții împotriva Georgiei*, 2019, pct. 316-317; *Ahalaia împotriva Georgiei* (dec.), 2022, pct. 67-68; a se compara cu *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 284-286].

17. O încălcare a art. 18 poate să apară numai în cazul în care dreptul care a fost încălcat face obiectul unor restrângeri permise în temeiul Convenției [*Kamma împotriva Țărilor de Jos*, raportul Comisiei, 1974, pag. 9; *Oates împotriva Poloniei* (dec.), 2000; *Gusinski împotriva Rusiei*, 2004, pct. 73]; cu alte cuvinte, atunci când este un drept definit [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 265, 271 și 290; *Mammadli împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 93; *Rașad Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 116; *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 164; *Navalnîi împotriva Rusiei (nr. 2),* 2019, pct. 84; *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei (nr. 2),* 2020, pct. 620; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 421; *Centrul de Resurse pentru Democrație și*

Drepturile Omului și Mustafaiev împotriva Azerbaidjanului, 2021, pct. 98; *Miroslava Todorova împotriva Bulgariei,* 2021, pct. 193; *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 308; *Kogan și alții împotriva Rusiei*, 2023, pct. 67].

18. Prin urmare, un capăt de cerere formulat în temeiul art. 18 coroborat cu un drept absolut va fi incompatibil *ratione materiae* cu Convenția [*Timurtaş împotriva Turciei*, raportul Comisiei, 1998, pct. 329; *Tretiak împotriva Ucrainei* (Comitet), 2020, pct. 66-68].

19. În ceea ce privește aplicarea art. 18 în privința garanțiilor procedurale, Curtea a examinat o pretinsă încălcare a acestei dispoziții în coroborare cu art. 5 § 3 (dreptul oricărei persoane de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii) (*Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 80).

20. Problema dacă art. 6 și 7 din Convenție conțin restrângeri explicite sau implicite care pot face obiectul examinării de către Curte în raport cu art. 18 din Convenție rămâne deschisă [*Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2017, pct. 261]. A se compara, de exemplu,

- *Navalnîi și Ofițerov împotriva Rusiei*, 2016 (pct. 129) și *Navalnîie împotriva Rusiei*, 2017 (pct. 88), în care, în circumstanțele relevante pentru aceste cauze, Curtea a respins ca incompatibile *ratione materiae* capetele de cerere formulate în temeiul art. 18 coroborat cu art. 6 și 7, întrucât aceste dispoziții nu conțineau restrângeri explicite sau implicite în măsura în care erau relevante pentru aceste cauze;
- *Năstase împotriva României* (dec.), 2014 (pct. 105-109), în care Curtea a respins ca vădit nefondat un capăt de cerere formulat în temeiul art. 18 coroborat cu art. 6;
- *Hodorkovski împotriva Rusiei (nr. 2)* (dec.), 2011 (pct. 16) și *Lebedev împotriva Rusiei (nr. 2)* (dec.), 2010 (pct. 310-314), în care Curtea a declarat admisibile capetele de cerere formulate de reclamanți în temeiul art. 18 coroborat cu art. 5, 6, 7 și 8 și ulterior, după examinarea fondului acestor capete de cerere în hotărârea *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, pct. 897-909, a constatat că nu a fost încălcat art. 18. Făcând trimitere la această din urmă hotărâre, Curtea a respins ca vădit nefondat capătul de cerere formulat în temeiul art. 18 coroborat cu art. 6, introdus de un alt acționar Iukos (*Nevzlin împotriva Rusiei*, 2022, pct. 124-125);
- *Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului* (procedură privind neîndeplinirea obligațiilor) (MC), 2019 (pct. 189 și 208) și *Kavala împotriva Turciei* (procedură privind neîndeplinirea obligațiilor) (MC), 2022 (pct. 145-146 și 151), în care Curtea a considerat că o constatare a unei încălcări a art. 18 coroborat cu art. 5 în respectivele hotărâri inițiale (*Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2014 și *Kavala împotriva Turciei*, 2019) a viciat orice acțiune ulterioară care rezulta din cercetarea acuzațiilor în materie penală abuzive, inclusiv stabilirea vinovăției reclamanților și condamnarea acestora la pedeapsa cu închisoarea;
- În cauza *Saakașvili împotriva Georgiei* (dec.), 2022, Curtea a conexat cu fondul chestiunea referitoare la aplicabilitatea art. 18 coroborat cu art. 6 și 7 (pct. 60-61).

C. Exemple de aplicare a art. 18 coroborat cu alte norme materiale

21. Organele Convenției au examinat capete de cerere formulate în temeiul art. 18 coroborat cu dispozițiile enumerate mai jos:

- art. 5 din Convenție: *Gusinski împotriva Rusiei*, 2004, pct. 78; *Cebotari împotriva Moldovei*, 2007, pct. 53; *Hodorkovski împotriva Rusiei*, 2011, pct. 254; *Luțenko împotriva Ucrainei*, 2012, pct. 110; *Dochnal împotriva Poloniei*, 2012, pct. 114; *Timoșenko împotriva Ucrainei*, 2013, pct. 301; *Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2014, pct. 144; *Rasul Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2016, pct. 163; *Tciankotadze împotriva Georgiei*, 2016, pct. 110; *Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 318-354; *Ramișvili și Kohreidze împotriva Georgiei* (dec.), 2007; *Mammadli împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 105; *Rașad Hasanov*

și alții împotriva Azerbaidjanului, 2018, pct. 127; *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 216; *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 176; *Navalnîi împotriva Rusiei (nr. 2)*, 2019, pct. 86; *Korban împotriva Ucrainei*, 2019, pct. 225; *Batiașvili împotriva Georgiei*, 2019, pct. 103; *Kavala împotriva Turciei*, 2019, pct. 232; *Natig Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2019, pct. 71; *Ibrahimov și Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2020, pct. 158; *Hadija Ismailova împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 119;*Iunusova și Iunusov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 195; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 402; *Sabuncu și alții împotriva Turciei*, 2020, pct. 235; *Şık împotriva Turciei (nr. 2)*, 2020, pct. 194*; Ahmet Hüsrev Altan împotriva Turciei,* 2021, pct. 228; *Mirgadirov împotriva Azerbaidjanului și Turciei*, 2020, pct. 135; *Yuksekdag Senoglu și alții împotriva Turciei,* 2022, pct. 640; *Kutaiev împotriva Rusiei,* 2023, pct. 142; *Ugulava împotriva Georgiei*, 2023, pct. 131];

- art. 5 § 3 *in fine* (*Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 80);
- art. 6 din Convenție: *Năstase împotriva României* (dec.), 2014, pct. 105-109; *Hodorkovski împotriva Rusiei (nr. 2)* (dec.), 2011, pct. 16; și *Lebedev împotriva Rusiei (nr. 2)* (dec.), 2010, pct. 310-314;
- art. 8 din Convenție: *Bîrsan împotriva României* (dec.), 2016, pct. 73; *Hodorkovski împotriva Rusiei (nr. 2)* (dec.), 2011, pct. 16; *Lebedev împotriva Rusiei (nr. 2)* (dec.), 2010, pct. 310-314; *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 216; *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei (nr. 2),* 2020, pct. 624-626; *Ovciarenko și Kolos împotriva Ucrainei,* 2023, pct. 136; *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 338; *Kogan și alții împotriva Rusiei*, 2023, pct. 77;
- art. 9 din Convenție: *C.R. împotriva Elveției* (dec.), 1999;
- art. 10 din Convenție: *Şener împotriva Turciei*, 2000, pct. 59-62; *Sabuncu și alții împotriva Turciei*, 2020, pct. 235; *Şık împotriva Turciei (nr. 2)*, 2020, pct. 194*; Miroslava Todorova împotriva Bulgariei,* 2021, pct. 214;
- art. 11 din Convenție: *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 176;
- art. 1 din Protocolul nr. 1: *Isik împotriva Turciei*, decizia Comisiei, 1995; *OAO Neftianaia Kompania Iukos împotriva Rusiei*, 2011, pct. 663-666; *Bîrsan împotriva României* (dec.), 2016, pct. 73; *Rustavi 2 Broadcasting Company Ltd și alții împotriva Georgiei*, 2019, pct. 316-317; *Centrul de Resurse pentru Democrație și Drepturile Omului și Mustafaiev împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 97-98;
- art. 2 din Protocolul nr. 4: *Centrul de Resurse pentru Democrație și Drepturile Omului și Mustafaiev împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 97-98.

22. În cazul în care Guvernului pârât nu i s-a comunicat un capăt de cerere formulat în temeiul art. 18 coroborat cu una dintre normele materiale invocate de reclamant, iar părților nu li s-a adresat nicio întrebare specifică cu privire la aceasta, Curtea nu va examina capătul de cerere formulat în temeiul art. 18 coroborat cu norma materială menționată. Aceasta va examina capătul de cerere formulat în temeiul art. 18 numai în coroborare cu acele norme materiale despre care s-a transmis notificare cu ocazia comunicării respectivei cauze guvernului pârât [*Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 402; *Yuksekdag Senoglu și alții împotriva Turciei*, 2022, pct. 623].

23. Curtea nu a examinat încă un capăt de cerere întemeiat pe art. 18 coroborat cu o anumită normă materială, în cazul în care un capăt de cerere întemeiat pe această din urmă dispoziție *considerată separat* a fost declarată inadmisibilă pentru motive procedurale. De exemplu, în cauza *Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, capătul de cerere formulat de reclamanți numai în temeiul art. 5 § 1 (cu privire la privarea lor de libertate în absența unor „motive verosimile de a bănui" că au săvârșit o infracțiune) a fost respins pentru neepuizarea căilor de atac interne. Curtea a decis să nu examineze, *în mod separat în temeiul art. 18*, chestiunea dacă privarea de libertate a reclamanților a urmărit un scop legitim prevăzut de art. 5 § 1 lit. c). Aceasta a examinat mai degrabă art. 18 coroborat

cu art. 5 § 3, capătul de cerere formulat în temeiul acestei din urmă dispoziții, considerate separat, fiind declarat admisibil (*Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 68 și 70).

24. În cazul în care restrângerile aplicate drepturilor reclamantului în temeiul unor altor norme materiale decât art. 5 au fost aplicate în cadrul mandatului de arestare și, ca atare, sunt indisociabile de acesta, Curtea poate considera oportună examinarea capătului de cerere în temeiul art. 18 coroborat doar cu art. 5 [*Navalnîi împotriva Rusiei (nr. 2)*, 2019, pct. 86].

25. Până în prezent, Curtea a constatat o încălcare a art. 18 coroborat cu:

- art. 5 [*Gusinski împotriva Rusiei*, 2004; *Cebotari împotriva Moldovei*, 2007; *Luțenko împotriva Ucrainei*, 2012; *Timoșenko împotriva Ucrainei*, 2013; *Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2014; *Rasul Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2016; *Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017; *Mammadli împotriva Azerbaidjanului*, 2018; *Rașad Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2018, *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018; *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), pct. 176; *Navalnîi împotriva Rusiei (nr. 2),* 2019, pct. 99; *Natig Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2019, pct. 71; *Kavala împotriva Turciei*, 2019, pct. 232; *Ibrahimov și Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2020, pct. 158; *Hadija Ismailova împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 120; *Iunusova și Iunusov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 195; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 438; *Yuksekdag Senoglu și alții împotriva Turciei,* 2022, pct. 640; *Kutaiev împotriva Rusiei,* 2023, pct. 142];
- art. 5 § 3 *in fine*: *Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 80;
- art. 8 (*Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018; *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 338; *Kogan și alții împotriva Rusiei*, 2023, pct. 78);
- art. 10 (*Miroslava Todorova împotriva Bulgariei*, 2021, pct. 214);
- art. 11 [*Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 176];
- art. 1 din Protocolul nr. 1: *Centrul de Resurse pentru Democrație și Drepturile Omului și Mustafaiev împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 111;
- art. 2 din Protocolul nr. 4: *Centrul de Resurse pentru Democrație și Drepturile Omului și Mustafaiev împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 111.

D. Susțineri privind existența unor scopuri ascunse examinate în temeiul altor dispoziții ale Convenției

26. Susținerile privind existența unor motive necorespunzătoare sau scopuri ascunse aflate la baza restrângerilor aplicate drepturilor enunțate în Convenție sunt uneori formulate și examinate în temeiul normelor materiale ale Convenției.

- Art. 5 § 1: În cazul în care există o neregulă vădită care, privită în context, arată că privarea de libertate urmărea în principal un scop ascuns, Curtea constată absența unui temei legitim pentru privarea de libertate și, în consecință, o încălcare a art. 5 § 1. Astfel s-a procedat în cazul în care:
  - reclamanții au fost privați de libertate în baza unor acuzații vagi sau false ori detenția lor a fost prelungită pentru a împiedica sau a pedepsi participarea lor la mitinguri (*Șimovolos împotriva Rusiei*, 2011, pct. 52-57; *Hakobian și alții împotriva Armeniei*, 2012, pct. 123; *Nemțov împotriva Rusiei*, 2014, pct. 103; *Gafgaz Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2015, pct. 107-108; *Kasparov împotriva Rusiei*, 2016, pct. 50-56; *Huseinli și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2016, pct. 146-147; *Ibrahimov și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2016, pct. 126-127; *Navalnîi și Iașin împotriva Rusiei*, 2014, pct. 92-95);
  - autoritățile au manipulat procedurile pentru a întârzia obținerea unei aprobări judecătorești pentru detenție, așa cum prevedea legislația internă (*Oleksii Mihailovici Zaharkin împotriva Ucrainei*, 2010, pct. 86-88), sau pentru a realiza o extrădare disimulată

(*Bozano împotriva Franței*, 1986, pct. 59-60; *Nowak împotriva Ucrainei*, 2011, pct. 58; *Azimov împotriva Rusiei*, 2013, pct. 163 și 165; *Eșonkulov împotriva Rusiei*, 2015, pct. 65);

- reclamantul a fost răpit și predat în mod ilegal unui alt stat (*Iskandarov împotriva Rusiei*, 2010, pct. 109-115 și 148-151);
- autoritățile i-au convocat pe solicitanții de azil pentru a completa cererile lor de azil, încercând astfel să le câștige încrederea în vederea arestării și a deportării lor ulterior (*Čonka împotriva Belgiei*, 2002, pct. 41);
- cetățenii unui alt stat au fost arestați fără deosebire în vederea deportării *în masă* ca măsură de represalii [*Georgia împotriva Rusiei (I)* (MC), 2014, pct. 185-186];
- reclamantul a fost reținut și ținut în arest pentru a dobândi un mijloc de constrângere în cadrul procesului penal îndreptat împotriva fratelui său (*Giorgi Nikolaișvili împotriva Georgiei*, 2009, pct. 57);
- reclamantul a fost reținut ca martor – deși intenția reală a organelor de cercetare era de a-l trimite în judecată ca inculpat – pentru a strămuta într-un loc mai convenabil procesul având ca obiect detenția respectivului (*Hodorkovski împotriva Rusiei*, 2011, pct. 142);
- procesul penal împotriva reclamantului s-a încadrat în practica sistematică de abuz de putere ca și procesele împotriva altor critici la adresa Guvernului și militanți din societatea civilă, despre care Curtea a constatat anterior că încalcă art. 18; Curtea s-a bazat pe această constatare pentru a concluziona că reclamantul nu a fost privat de libertate în baza unui „motiv verosimil de a bănui" că a săvârșit o infracțiune, în sensul art. 5 § 1 lit. c) (*Aiiubzade împotriva Azerbaidjanului*, 2023, pct. 48-54).

- art. 6: în cauza *Jordan împotriva Regatului Unit*, 2004, procesul penal împotriva reclamantului a fost suspendat pentru motive de sănătate, cu condiția, *inter alia*, ca acesta să nu se angajeze în niciun fel de activitate, fie ea politică, socială sau personală, ceea ce ar demonstra că, de fapt, putea să participe la judecată indiferent de starea sănătății sale. Curtea a examinat dacă această condiție constituia un exemplu de interzicere a activității politice „în schimbul" încetării procesului penal. În *Nikëhasani împotriva Albaniei,* 2022*,* Curtea a examinat diverse capete de cerere formulate de reclamantă, care a fost eliberată din funcția de procuror din cauza unor îndoieli serioase cu privire la patrimoniul său financiar pe baza concluziilor unui proces de verificare. Curtea a respins în special afirmația acesteia potrivit căreia modul de desfășurare a procedurii de verificare a urmărit scopul ascuns de a o persecuta, în esență, pentru opiniile sau activitățile politice ale soțului său (pct. 77).
- art. 10: în cauza *Nit S.R.L. împotriva Republicii Moldova* (MC), 2022, Curtea a examinat, printre altele, chestiunea dacă retragerea licenței de emisie a unui canal de televiziune în urma încălcării cerinței legale privind pluralismul politic a urmărit să îl împiedice să exprime opinii critice la adresa Guvernului sau a urmărit orice alt scop ascuns (pct. 222).
- art. 11: în cauza *Organizația Macedoneană Unită Ilinden – PIRIN și alții împotriva Bulgariei (nr. 2)*, 2011, Curtea a examinat dacă respingerea cererii de înregistrare a partidului reclamant a avut ca scop sancționarea acestuia ca urmare a opiniilor sau politicilor promovate de acesta (pct. 85-89).
- art. 14 coroborat cu art. 11: în cauza *Bączkowski și alții împotriva Poloniei*, 2007, Curtea a examinat dacă neaprobarea unui marș de protest împotriva homofobiei a fost influențată de opiniile homofobe ale primarului, pe care acesta le exprimase în mod public (pct. 97 și 100).

E. Condiții de aplicare a art. 18

27. Simplul fapt că o restrângere a unui drept sau a unei libertăți protejat(e) de Convenție nu îndeplinește toate cerințele clauzei care o permite nu ridică în mod necesar o problemă în temeiul art. 18. Examinarea separată a unui capăt de cerere formulat în temeiul acestui articol se justifică numai în cazul în care susținerea că o restrângere a fost aplicată într-un scop care nu este prevăzut de

Convenție pare a fi un aspect fundamental al cauzei [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 291; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 421; *Mammadli împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 97; *Rașad Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 120; *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 199; *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 164; *Navalnîi împotriva Rusiei (nr. 2)*, 2019, pct. 92; *Kavala împotriva Turciei,* 2019, pct. 198; *Natig Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2019, pct. 63; *Ibrahimov și Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2020, pct. 150; *Hadija Ismailova împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 112; *Iunusova și Iunusov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 186; *Sabuncu și alții împotriva Turciei*, 2020, pct. 252; *Şık împotriva Turciei (nr. 2)*, 2020, pct. 211; *Ahmet Hüsrev Altan împotriva Turciei*, 2021, pct. 234; *Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 68; *Miroslava Todorova împotriva Bulgariei*, 2021, pct. 194, 203; *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 309, *Kogan și alții împotriva Rusiei*, 2023, pct. 69].

28. În cazul în care susținerile părților formulate în temeiul art. 18 sunt, în esență, aceleași cu argumentele lor privind pretinsa ingerință în drepturile reclamantului enunțate în normele materiale relevante din Convenție, Curtea nu are motive să concluzioneze că respectivul capăt de cerere formulat în temeiul art. 18 reprezintă un aspect fundamental al cauzei (*Razvozjaiev împotriva Rusiei și a Ucrainei și Udalțov împotriva Rusiei*, 2019, pct. 305). Astfel, înainte de a proceda la examinarea unui capăt de cerere formulat în temeiul art. 18, Curtea va verifica mai întâi dacă esența acestuia a fost deja examinată în raport cu norma materială relevantă [*Korban împotriva Ucrainei*, 2019, pct. 204; *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei (nr. 2),* 2020, pct. 622; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 401; *Centrul de Resurse pentru Democrație și Drepturile Omului și Mustafaiev împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 103; *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 317]. În acest caz, Curtea va considera, în general, că respectivul capăt de cerere formulat în temeiul art. 18 nu ridică nicio problemă separată (*Navalnîi și Gunko împotriva Rusiei*, 2020, pct. 96-98; *Staikov împotriva Bulgariei*, 2021, pct. 120-121). Curtea poate, de asemenea, să prefere o astfel de abordare chiar și după ce a constatat, într-o altă cauză introdusă de același reclamant, existența unei practici sistematice de abuzuri de putere care denotă vizarea personală a reclamantului respectiv (*Navalnîi și alții împotriva Rusiei*, 2022, pct. 18). De asemenea, Curtea nu poate constata o problemă separată în temeiul art. 18 după ce a stabilit, în concluziile sale privind norma materială relevantă, că în cauza reclamantului s-a aplicat aceeași practică sistematică de abuzuri de putere ca cea identificată în hotărârile anterioare pronunțate de Curte împotriva statului respectiv (*Aiiubzade împotriva Azerbaidjanului*, 2023, pct. 60). De asemenea, Curtea poate să constate că nu a fost încălcat art. 18 (*Udalțov împotriva Rusiei*, 2020, pct. 195-196).

29. De obicei, Curtea nu ridică din oficiu problema aplicării art. 18. Totuși, în cauza *Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, Curtea a ridicat într-adevăr această problemă din oficiu și a constatat încălcarea art. 18 (a se vedea și *Haziiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 43, precum și *Rustamzade împotriva Azerbaidjanului*, 2019, pct. 56 și *Savalanli și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2022, pct. 107: atunci când a comunicat aceste cauze Guvernului pârât, Curtea, din proprie inițiativă, a adresat o întrebare cu privire la art. 18 pentru a constata în cele din urmă că problema fie nu a justificat o examinare separată, fie nu a fost ridicată în fața instanțelor naționale în mod explicit sau pe fond).

30. Curtea a examinat capete de cerere formulate în temeiul art. 18 pe fond (*Luțenko împotriva Ucrainei*, 2012, pct. 104; *Mammadli împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 80).

III. Scopul restrângerilor

A. Noțiunea de „scop ascuns”

31. Un scop ascuns este un scop care nu este prevăzut în dispoziția relevantă din Convenție și care este diferit de cel declarat de autorități (sau cel care poate fi dedus în mod rezonabil din context) [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 292; *Hodorkovski împotriva Rusiei*, 2011, pct. 255; *Luțenko împotriva Ucrainei*, 2012, pct. 106; *Timoșenko împotriva Ucrainei*, 2013, pct. 294; *Hodorkovski*

și Lebedev împotriva Rusiei, 2013, pct. 899; *Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2014, pct. 137; *Rasul Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2016, pct. 153; *Tciankotadze împotriva Georgiei*, 2016, pct. 113].

32. Noțiunea de scop ascuns are legătură cu cea de „rea-credință", dar acestea nu sunt neapărat echivalente în fiecare caz [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 283].

33. Curtea a renunțat la abordarea sa anterioară, care consta în aplicarea unei ipoteze general contestabile, în sensul că autoritățile naționale ale Înaltului Stat Contractant au acționat cu bună-credință, și în concentrarea examinării sale asupra probelor referitoare la rea-credință (*Hodorkovski împotriva Rusiei*, 2011, pct. 255; *Luțenko împotriva Ucrainei*, 2012, pct. 106; *Timoșenko împotriva Ucrainei*, 2013, pct. 294; *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, pct. 899; *Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2014, pct. 137; *Rasul Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2016, pct. 153). În schimb, aceasta urmărește o evaluare obiectivă a prezenței sau absenței unui scop ascuns și, prin urmare, a unui abuz de putere [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 282-283].

34. În același timp, importanța obligației de bună-credință este esențială în contextul executării hotărârilor Curții, în special în cazul în care s-a constatat o încălcare a art. 18. Examinând respectarea de către statul pârât a obligațiilor care îi revin acestuia în temeiul art. 46, Curtea va cerceta dacă acesta a acționat cu „bună-credință" într-un mod compatibil cu „concluziile și spiritul" hotărârii care trebuie executată [*Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului* (procedură privind neîndeplinirea obligațiilor) (MC), 2019, pct. 214 și 217; *Kavala împotriva Turciei* (MC), 2022, pct. 169].

35. Curtea examinează susținerile referitoare la un scop ascuns, având în vedere modul în care reclamantul a formulat capătul de cerere [*Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 425].

36. Curtea a examinat susțineri cu privire la următoarele scopuri ascunse:

- intimidarea reclamantului și exercitarea de presiuni asupra sa în vederea obținerii de informații sau alte avantaje [*Gusinski împotriva Rusiei*, 2004, pct. 76; *Cebotari împotriva Moldovei*, 2007, pct. 53; *Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 353; *Dochnal împotriva Poloniei*, 2012, pct. 116];
- pedepsirea și reducerea la tăcere a reclamantului și/sau împiedicarea activităților sale [*Ramișvili și Kohreidze împotriva Georgiei* (dec.), 2007; *Luțenko împotriva Ucrainei*, 2012, pct. 109; *Timoșenko împotriva Ucrainei*, 2013, pct. 299; *Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2014, pct. 143; *Rasul Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2016, pct. 162; *Mammadli împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 104; *Rașad Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 125; *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 215; *Natig Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2019, pct. 70; *Kavala împotriva Turciei*, 2019, pct. 232; *Ibrahimov și Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2020, pct. 157; *Hadija Ismailova împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 119; *Iunusova și Iunusov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 194; *Sabuncu și alții împotriva Turciei*, 2020, pct. 249; *Şık împotriva Turciei (nr. 2)*, 2020, pct. 207; *Ahmet Hüsrev Altan împotriva Turciei*, 2021, pct. 238; *Mirgadirov împotriva Azerbaidjanului și Turciei*, 2020, pct. 133; *Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 79; *Centrul de Resurse pentru Democrație și Drepturile Omului și Mustafaiev împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 110; *Miroslava Todorova împotriva Bulgariei*, 2021, pct. 213; *Kutaiev împotriva Rusiei*, 2023, pct. 141; *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 337; *Kogan și alții împotriva Rusiei*, 2023, pct. 77];
- motive politice și/sau economice în spatele urmăririi penale și al altor proceduri relevante [*Hodorkovski împotriva Rusiei*, 2011, pct. 254; *OAO Neftianaia Kompania Iukos împotriva Rusiei*, 2011, pct. 665; *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, pct. 889; *Năstase împotriva României* (dec.), 2014, pct. 109; *Tciankotadze împotriva Georgiei*, 2016, pct. 114; *Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 332; *Batiașvili împotriva Georgiei*, 2019, pct.

101-103; *Korban împotriva Ucrainei*, 2019, pct. 203; *Ovciarenko și Kolos împotriva Ucrainei*, 2023, pct. 130; *Ugulava împotriva Georgiei*, 2023, pct. 123];

- suprimarea pluralismului politic și limitarea libertății de dezbatere politică [*Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 175; *Navalnîi împotriva Rusiei (nr. 2)*, 2019, pct. 98; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 437; *Yuksekdag Senoglu și alții împotriva Turciei*, pct. 639].

B. Metodologie și principii generale

1. Scop unic și pluralitate de scopuri

37. Uneori, se restrânge un drept sau o libertate exclusiv pentru un scop care nu este prevăzut de Convenție. De asemenea, este posibilă aplicarea unei restrângeri atât pentru un scop ascuns, cât și pentru un scop prevăzut de Convenție, astfel încât să se considere că aceasta urmărește o pluralitate de scopuri [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 292; *Miroslava Todorova împotriva Bulgariei*, 2021, pct. 195; *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 310].

38. Când examinează o susținere în temeiul art. 18, Curtea trebuie, prin urmare, să stabilească:

- dacă restrângerea aplicată dreptului sau libertății reclamantului a avut un scop ascuns;
- dacă restrângerea a urmărit atât un scop prevăzut de Convenție, cât și unul ascuns, respectiv dacă a existat o pluralitate de scopuri;
- care scop a fost predominant [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 309].

39. Curtea poate de asemenea să prezume că restrângerea dreptului sau a libertății reclamantului a urmărit un scop legitim și să examineze o cauză din punctul de vedere al unei *potențiale* pluralități de scopuri.

40. De exemplu, în cauza *Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, Curtea nu a fost în măsură să examineze dacă privarea de libertate a reclamanților a urmărit un scop legitim prevăzut de art. 5 § 1 lit. c) întrucât capătul de cerere formulat în temeiul acestei norme materiale considerate separat a fost declarat inadmisibil pentru motive procedurale (neepuizarea căilor de atac interne). Curtea a decis să nu examineze această problemă *separat* în temeiul art. 18. Aceasta a pornit de la premisa că a existat un scop legitim, care a condus la examinarea cauzei pe baza unei *potențiale* pluralități de scopuri aflate la baza privării de libertate a reclamanților (Curtea a examinat mai degrabă art. 18 coroborat cu art. 5 § 3: capătul de cerere formulat în temeiul acestei din urmă dispoziții considerate separat a fost declarat admisibil) (*Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 68-70).

41. De asemenea, în cauza *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, având în vedere constatarea sa cu privire la nelegalitatea ingerinței în litigiu, Curtea nu a considerat necesar să examineze chestiunea dacă aceasta a urmărit un scop legitim în temeiul art. 8 considerat separat. Totuși, în vederea examinării capătului de cerere formulat de reclamant în temeiul art. 18 coroborat cu art. 8, Curtea era dispusă să presupună că măsurile luate împotriva reclamantului au urmărit scopul legitim invocat de Guvern. Prin urmare, Curtea a procedat la examinarea cauzei pe baza pluralității de scopuri (*Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 318-321; a se vedea și *Kogan și alții împotriva Rusiei*, 2023, pct. 59 și 77).

42. Următoarele principii, formulate pentru cazuri de *pluralitate de scopuri*, oferă totodată orientări pentru situațiile în care nu s-a demonstrat niciun scop sau obiectiv legitim [*Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 165; *Miroslava Todorova împotriva Bulgariei*, 2021, pct. 195; *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 310].

2. Noțiunea de „scop predominant”

43. Orice politică publică sau măsură individuală poate include un „plan secret” (*Hodorkovski împotriva Rusiei*, 2011, pct. 255; *Luțenko împotriva Ucrainei*, 2012, pct. 106; și *Timoșenko împotriva Ucrainei*, 2013, pct. 294). În cazul în care se stabilește că o restrângere urmărește o pluralitate de scopuri, simpla prezență a unui scop care nu intră sub incidența respectivei clauze de restrângere nu poate, de la sine, să determine o încălcare a art. 18. Pe de altă parte, nici constatarea că restrângerea urmărește un scop prevăzut de Convenție nu exclude în mod necesar o încălcare a art. 18. Scopul prevăzut nu îl elimină invariabil pe cel ascuns (*Merabișvili împotriva Georgiei*, 2017, pct. 303-304; *Miroslava Todorova împotriva Bulgariei,* 2021, pct. 197-198; *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 312).

44. În cazul în care o restrângere urmărește un scop ascuns și un scop prevăzut de Convenție, Curtea va stabili care este predominant. Un scop predominant în acest context este cel care a pus în mișcare cu adevărat autoritățile și care a constituit interesul prioritar al eforturilor lor [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 303; *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 165; și *Korban împotriva Ucrainei*, 2019, pct. 211-213].

45. O restrângere poate să fie compatibilă cu norma materială din Convenție care o autorizează pentru că urmărește un scop permis în temeiul acelei norme, dar totuși să încalce art. 18 deoarece scopul prevăzut, deși prezent, era în realitate doar o acoperire care permitea autorităților să atingă un scop fără legătură cu cel prevăzut, care constituia interesul prioritar al eforturilor lor [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 305]. Cu alte cuvinte, dacă se stabilește că o restrângere a urmărit totodată un scop ascuns, va exista o încălcare a art. 18 numai dacă scopul ascuns este predominant [*ibidem*, pct. 318; *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 165; *Korban împotriva Ucrainei*, 2019, pct. 211-213; *Miroslava Todorova împotriva Bulgariei,* 2021, pct. 199; *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 314; *Kogan și alții împotriva Rusiei*, 2023, pct. 68].

46. În schimb, dacă scopul prevăzut a fost scopul principal, cel care a pus în mișcare cu adevărat autoritățile, deși acestea au dorit totodată să obțină și un alt avantaj, restrângerea nu contravine art. 18 [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 305; *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), pct. 165; *Miroslava Todorova împotriva Bulgariei,* 2021, pct. 199].

47. Scopul care este predominant într-o cauză dată depinde de toate circumstanțele [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 307; *Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 75; *Miroslava Todorova împotriva Bulgariei,* 2021, pct. 200; *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 315; *Kogan și alții împotriva Rusiei*, 2023, pct. 68].

48. În cadrul evaluării acestui aspect, Curtea va analiza până la ce punct autoritățile erau *hotărâte* să urmărească pretinsul scop ascuns (*Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 329). Va acorda importanță următoarelor considerații: în primul rând, dacă autoritățile au acordat *cea mai mare importanță* acțiunilor lor vizând o anumită persoană sau un anumit grup; și dacă o anumită cauză se încadrează într-o practică sistematică de abuzuri de putere de către statul pârât (*Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 76-77).

3. Natura și gradul de condamnabilitate al pretinsului scop ascuns

49. Curtea va avea în vedere natura și gradul de condamnabilitate al pretinsului scop ascuns și va ține seama de faptul că scopul conceperii Convenției a fost cel de a menține și a promova idealurile și valorile unei societăți democratice guvernate de preeminența dreptului [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 307; *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 165; *Korban împotriva Ucrainei*, 2019, pct. 214; *Miroslava Todorova împotriva Bulgariei,* 2021, pct. 200; *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 315; *Kogan și alții împotriva Rusiei*, 2023, pct. 68].

50. Curtea va proceda astfel în cazul în care susținerile cu privire la un scop ascuns par să coincidă cu contextul intern relevant sau în vederea stabilirii scopului predominant [*Merabișvili împotriva Georgiei*

(MC), 2017, pct. 307; *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 173-174; și *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 436].

51. În acest sens, Curtea va evalua impactul restrângerii în litigiu și gradul de gravitate al scopului ascuns, astfel cum este definit în esența capătului de cerere formulat de reclamant în temeiul art. 18. În special, Curtea poate să examineze dacă restrângerea în litigiu ar avea efect doar asupra reclamantului sau a confraților săi militanți/simpatizanți ori asupra însești esenței democrației ca mijloc de organizare a societății în care libertatea individuală poate fi limitată numai în interes general [*Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 173-174; *Natig Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2019, pct. 69; *Kavala împotriva Turciei*, 2019, pct. 231; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 436; și *Kogan și alții împotriva Rusiei*, 2023, pct. 70 și 77].

4. Situație continuă

52. În cazul în care restrângerea unui drept prevăzut în Convenție constituie o situație continuă, pentru ca aceasta să nu contravină art. 18, scopul său principal trebuie să rămână scopul prevăzut de Convenție pe toată durata acesteia. Prin urmare, Curtea va evalua care este/sunt scopul/scopurile urmărit/urmărite pe toată durata acesteia. În special, întrucât evaluarea pentru stabilirea scopului predominant poate să varieze în timp, Curtea va stabili dacă, la un moment dat în cursul aplicării restrângerii în litigiu, un scop ascuns l-a înlocuit pe cel prevăzut sau a devenit predominant [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 308 și 351; și *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 171].

5. Restrângeri repetitive și abuzuri de putere sistematice

53. O serie de măsuri repetitive care în mod specific și personal vizează un reclamant poate fi considerată o situație continuă, în care scopul predominant se poate schimba pe parcursul perioadei examinate. Ceea ce ar fi putut să pară un scop sau obiectiv legitim la început poate să pară mai puțin plauzibil cu trecerea timpului [*Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 165-171].

54. Natura repetitivă a restrângerilor aplicate de un stat pârât pentru atingerea unor scopuri ascunse este un factor important de luat în considerare. Confruntată cu o serie de cauze similare introduse de diferiți reclamanți sau cu o serie de măsuri identice îndreptate împotriva aceluiași reclamant, Curtea va evalua dacă astfel de situații, privite în ansamblu, constituie abuzuri de putere sistematice care vizează anumite grupuri sau persoane [*Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 167-170; și *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 223].

55. Într-un astfel de caz, Curtea va examina dacă orice susțineri bine-întemeiate formulate ulterior care se referă la scopuri ascunse și care sunt îndreptate împotriva statului pârât fac parte din practica sistematică deja constatată [*Navalnîi împotriva Rusiei (nr. 2)*, 2019, pct. 94; *Natig Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2019, pct. 64-65; *Ibrahimov și Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2020, pct. 151-152; *Hadija Ismailova împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 113-114; *Iunusova și Iunusov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 187-188; *Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 76].

56. În cazul în care s-a constatat existența unei practici sistematice de abuz de putere imputabile statului pârât, acest factor este relevant pentru a stabili existența unui scop ascuns într-o anumită cauză (*Centrul de Resurse pentru Democrație și Drepturile Omului și Mustafaiev împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 109). Aceasta poate, de asemenea, în contextul unei pluralități de scopuri, să indice predominanța scopului ascuns urmărit de autoritățile statului respectiv (*Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 77).

57. Curtea poate să constate, de asemenea, existența unei practici sistematice de abuz de putere pe baza unei singure cauze, atunci când contextul intern oferă suficiente dovezi că acesta nu este un exemplu izolat și că restrângeri identice afectează un număr semnificativ de persoane care fac parte

din aceeași categorie sau același grup ca și reclamantul [*Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 427-428].

58. Chiar și atunci când se constată existența unei evidente practici sistematice de abuz de putere din partea statului pârât, cu încălcarea art. 18, acest lucru nu împiedică Curtea să examineze dacă un anumit comportament al unui reclamant constituie un abuz de drept în sensul art. 17 din Convenție (*Yuksekdag Senoglu și alții împotriva Turciei*, 2022, pct. 487-488 și 638-640).

6. Susțineri referitoare la mai multe scopuri ascunse

59. Atunci când examinează susțineri referitoare la mai multe scopuri ascunse, Curtea va examina dacă un scop ascuns a fost predominant în raport cu fiecare dintre scopurile invocate de reclamant [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 319].

60. În unele cauze, Curtea și-a concentrat controlul asupra caracteristicilor distinctive ale cauzei care îi permit să analizeze problema separat de susținerile privind trimiterea în judecată din motive politice (*Luțenko împotriva Ucrainei*, 2012, pct. 108; *Timoșenko împotriva Ucrainei*, 2013, pct. 298; *Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2014, pct. 140; și *Rasul Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2016, pct. 155).

C. Restrângeri aplicate exclusiv pentru un scop ascuns

61. În cauzele următoare, în care Curtea a constatat o încălcare a art. 18 coroborat cu art. 5, privarea de libertate a reclamanților a urmărit exclusiv un scop ascuns deoarece nu a existat niciun motiv întemeiat pentru privarea de libertate a acestora [*Luțenko împotriva Ucrainei*, 2012, pct. 63-65 și 67-72; *Timoșenko împotriva Ucrainei*, 2013, pct. 269-271; *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 71; și *Navalnîi împotriva Rusiei (nr. 2),* 2019, pct. 2023] sau deoarece acuzațiile îndreptate împotriva acestora nu erau bazate pe o „motive verosimile de a bănui" că aceștia au săvârșit o infracțiune în sensul art. 5 § 1 lit. c) [*Cebotari împotriva Moldovei*, 2007, pct. 52; *Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2014, pct. 100; *Rasul Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2016, pct. 133; *Mammadli împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 96; *Rașad Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 119; *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 164; *Natig Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2019, pct. 68; *Kavala împotriva Turciei,* 2019, pct. 218; *Ibrahimov și Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2020, pct. 149; *Hadija Ismailova împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 111; *Iunusova și Iunusov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 185; și *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 423]. În cauza *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, și *Centrul de Resurse pentru Democrație și Drepturile Omului și Mustafaiev împotriva Azerbaidjanului*, 2021, Curtea a constatat o încălcare a art. 18 coroborat totodată cu alte norme materiale (art. 11, art. 8, art. 1 din Protocolul nr. 1 și art. 2 din Protocolul nr. 4), reținând că restrângerile în litigiu nu au urmărit niciunul dintre scopurile legitime enunțate în dispozițiile menționate.

1. Cauze care nu au ca obiect abuzuri de putere sistematice

62. În cauza *Cebotari împotriva Moldovei*, 2007, care este strâns legată de cauza *Oferta Plus S.R.L. împotriva Moldovei*, 2006, reclamantul, în calitatea sa de director al Moldtranselectro, întreprindere de stat de distribuire a energiei electrice, a solicitat Ministerului Finanțelor din Moldova emiterea unei Obligațiuni Trezoreriale în favoarea Oferta Plus, o întreprindere privată care plătea pentru energia electrică furnizată de Ucraina către Moldtranselectro și consumată, *inter alia,* de instituțiile statului. Ulterior, Oferta Plus a câștigat procesul împotriva Ministerului Finanțelor pentru refuzul de a plăti obligațiunea. După ce Guvernul Republicii Moldova a fost informat cu privire la cererea introdusă de Oferta Plus la Curte cu privire la neexecutarea hotărârii irevocabile pronunțate în favoarea acesteia, hotărârea respectivă a fost casată și s-a declanșat procesul penal împotriva directorului executiv și a domnului Cebotari, aceștia fiind acuzați de sustragerea proprietății de stat în proporții deosebit de mari. Învinuirile s-au bazat pe premisa că Oferta Plus nu a plătit pentru energia electrică furnizată în mod specific instituțiilor de stat și, prin urmare, a obținut în mod fraudulos obligațiunea trezorerială.

În cauza *Oferta Plus S.R.L. împotriva Moldovei*, 2006, Curtea a constatat o încălcare a art. 34, pentru motivul că procesul penal în litigiu a avut ca scop să descurajeze societatea comercială să mențină cererea introdusă la Curte (pct. 143). În cauza *Cebotari împotriva Moldovei*, 2007, având în vedere concluziile clare din hotărârile definitive ale instanțelor civile în litigiul dintre Oferta Plus și Ministerul Finanțelor, Curtea a statuat că Guvernul nu a reușit să o convingă că existau motive verosimile de a bănui că reclamantul săvârșise o infracțiune, rezultatul fiind acela că nu exista nicio justificare pentru arestarea și detenția sa. Prin urmare, singurul scop al arestării sale preventive a fost acela de a exercita presiuni asupra sa în scopul de a împiedica Oferta Plus să își mențină cererea introdusă la Curte. Prin urmare, a fost încălcat art. 18 coroborat cu art. 5 § 1 (pct. 52-53).

63. În cauza *Lutsenko împotriva Ucrainei*, 2012, la scurt timp după schimbarea celor aflați la guvernare, reclamantul – fost ministru de interne și lider al opoziției – a fost acuzat de abuz în serviciu. La scurt timp după ce un ziar a publicat un interviu în care a negat acuzațiile îndreptate împotriva sa, reclamantul a fost arestat preventiv. Privarea sa de libertate nu a urmărit niciun scop prevăzut de Convenție, întrucât niciunul dintre motivele invocate de autorități nu a fost considerat de Curte ca fiind compatibil cu cerințele art. 5 § 1 (pct. 66-74). În plus, faptul de a menționa în mod explicit comunicarea reclamantului cu mass-media ca fiind unul dintre aceste motive a demonstrat în mod clar o tentativă a autorităților de a-l pedepsi pentru contestarea în mod public a acuzațiilor îndreptate împotriva sa, pe care le-a caracterizat ca scop ascuns contrar art. 18 coroborat cu art. 5 (pct. 108-110).

64. Cauza *Timoșenko împotriva Ucrainei*, 2013, a avut ca obiect, de asemenea, trimiterea în judecată a unui lider al opoziției și fost prim-ministru, acuzația de exces de autoritate și abuz în serviciu fiind formulată la scurt timp după schimbarea celor aflați la guvernare. Curtea a constatat și aici o încălcare a art. 5 § 1 considerat separat, întrucât arestarea preventivă a reclamantei nu a urmărit niciunul dintre scopurile prevăzute de această dispoziție. În plus, contextul faptic și motivele invocate de autoritățile naționale au sugerat că principala justificare a privării de libertate a reclamantei era, de fapt, presupusa obstrucționare de către aceasta a procedurii și comportamentul său disprețuitor. Prin urmare, pentru Curte, privarea de libertate a acesteia a urmărit doar un scop ascuns, și anume pedepsirea sa pentru comportamentul său în cursul procesului în litigiu, ceea ce constituie o încălcare a art. 18 coroborat cu art. 5 (pct. 299-301).

65. În cauza *Kavala împotriva Turciei*, 2019, reclamantul, om de afaceri și apărător al drepturilor omului care a contribuit la înființarea a numeroase organizații neguvernamentale, a fost arestat preventiv, fiind bănuit că ar fi încercat să declanșeze o insurecție, în legătură cu protestele în masă din 2013, și să răstoarne Guvernul prin forță și violență, în legătură cu o tentativă de lovitură de stat militară din 2016. În cele din urmă, a fost acuzat doar de prima dintre infracțiunile sus-menționate la scurt timp după acuzațiile publice pe care i le-a imputat președintele statului, deși, până la acea dată, fusese în stare de arest preventiv mai mult de un an, fără să fi avut loc acte de cercetare semnificative. Curtea a considerat că măsurile luate împotriva reclamantului nu au fost justificate de motive verosimile de a bănui săvârșirea unei infracțiuni, ci, în esență, s-au bazat pe fapte care nu puteau fi considerate în mod rezonabil drept comportament incriminat în legislația națională și, în plus, erau legate în mare măsură de exercitarea de către acesta a drepturilor garantate de art. 10 și 11 din Convenție. Deși au condus la o încălcare a art. 5 § 1 considerat separat, aceste circumstanțe au luate în considerare și în contextul capătului de cerere formulat în temeiul art. 18. S-a constatat o încălcare a acestei din urmă dispoziții deoarece măsurile în litigiu au urmărit doar scopul ascuns de a-l reduce la tăcere pe reclamant în calitate de apărător al drepturilor omului și militant în ONG-uri. Acesta era un scop ascuns de o gravitate considerabilă, în special având în vedere rolul deosebit al unor astfel de grupuri într-o democrație pluralistă (pct. 220-232).

66. În cauza *Kutaiev împotriva Rusiei*, 2023, reclamantul, politician și militant pentru drepturile omului din Cecenia, a organizat o conferință pentru a comemora 70 de ani de la deportarea populației cecene în 1944 la ordinul lui Stalin. A doua zi, președintele Ceceniei, Ramzan Kadîrov, s-a întâlnit cu participanții, exprimându-și profunda nemulțumire față de programarea conferinței: aproape de 23 februarie, vechea zi de comemorare, nu 10 mai, noua zi decretată de domnul Kadîrov. Reclamantul,

deși a fost convocat la respectiva întâlnire cu domnul Kadîrov, a refuzat să participe și, în ziua următoare, a fost reținut și arestat preventiv, fiind acuzat de deținere de droguri. Curtea a constatat o încălcare a art. 5 § 1 considerat separat. În opinia sa, privarea de libertate a reclamantului era arbitrară și implica în mod clar un element de rea-credință din partea polițiștilor și a anchetatorilor. Curtea a considerat, de asemenea, că acțiunile autorităților au fost motivate exclusiv de motive necorespunzătoare, cu încălcarea art. 18, în special scopul ascuns de a-l sancționa pe reclamant pentru nerespectarea noii zile de comemorare și refuzul acestuia de a participa la o întâlnire cu domnul Kadîrov (pct. 134-135 și 141).

2. **Practici care denotă vizarea specifică și personală**

67. În cauza *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, reclamantul, un important opozant politic și militant anticorupție, a fost arestat de 7 ori într-un interval de 2 ani la diverse adunări publice pașnice și a fost trimis în judecată pentru contravenții în legătură cu caracterul lor nelegal din punct de vedere tehnic. Curtea a constatat că arestarea și detenția reclamantului au fost arbitrare și ilegale, constituind o încălcare a art. 5 § 1 considerat separat. A constatat, de asemenea, o încălcare a art. 11 considerat separat întrucât în cinci cazuri măsurile în litigiu fuseseră disproporționate, iar în două cazuri nu au urmărit niciunul dintre scopurile legitime prevăzute de art. 11 § 2. În special, în cel de-al cincilea caz, reclamantul a fost sancționat când a fost urmat de un grup de persoane după ce a părăsit o demonstrație staționară. În cel de-al șaselea caz, s-a nimerit în mijlocul unui grup de militanți în fața unei instanțe de judecată pentru că li s-a refuzat intrarea în sala de judecată. În temeiul art. 18, Curtea și-a concentrat examinarea asupra acestor două cazuri, care, luate separat, nu au ridicat nicio problemă de pluralitate de scopuri. Totuși, luând în considerare succesiunea și tiparul evenimentelor privite în ansamblu, Curtea a considerat că vizarea reclamantului în calitate de politician din opoziție, care a afectat astfel nu doar pe reclamant sau pe ai săi confrați militanți/simpatizanți, ci însăși esența democrației, constituia un scop ascuns de o „gravitate considerabilă”. În contextul mai larg al încercărilor făcute la momentul faptelor de autoritățile ruse pentru a-și impune controlul asupra activității politice a opoziției, s-a constatat că restrângerile aplicate în al cincilea și al șaselea caz au urmărit un scop ascuns, și anume acela de a suprima pluralismul politic, ceea ce constituia o încălcare art. 18 coroborat cu art. 5 și 11 (pct. 163-176).

68. În cauza *Navalnîi împotriva Rusiei (nr. 2)*, 2019, față de același reclamant s-a luat măsura arestării la domiciliu, cu restrângeri privind comunicarea, corespondența și folosirea internetului, radioului și televiziunii. Curtea a constatat o încălcare a art. 5 și a art. 10 considerate separat, întrucât măsurile în litigiu au fost aplicate fără nicio legătură aparentă cu necesitățile anchetei penale. Întrucât acestea îi fuseseră aplicate reclamantului imediat după cele două arestări ale sale examinate în *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018 (al șaselea și al șaptelea caz – a se vedea *supra*), Curtea le-a examinat în lumina succesiunii evenimentelor și a probelor contextuale analizate în hotărârea sus-menționată pronunțată de Marea Cameră. S-a constatat că măsurile în litigiu au urmărit același scop ascuns, și anume suprimarea pluralismului politic prin limitarea activității publice a reclamantului, cu încălcarea art. 18 coroborat cu art. 5 (pct. 93-98).

3. **Abuzuri de putere sistematice care vizează grupuri specifice**

69. În cauza *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, reclamantul, lider pro-kurd al opoziției politice din Turcia, a fost unul dintre cei 154 de membri aleși în parlament cărora li s-a ridicat imunitatea parlamentară în temeiul unei modificări a Constituției. Modificarea prevedea o astfel de măsură pentru toți parlamentarii pentru care s-au făcut cereri în acest sens transmise Adunării Naționale înainte de data adoptării acesteia. Modificarea și-a avut originea în violențele grave din Turcia, cu implicarea PKK (Partidul Muncitorilor din Kurdistan – organizație teroristă), care a dus la întreruperea negocierilor în vederea soluționării „problemei kurde”. Reclamantul a fost arestat preventiv, fiind acuzat acte de terorism ca urmare a discursurilor sale privind aspectele de mai sus și a participării la anumite întruniri legale. Curtea a considerat că acuzațiile îndreptate împotriva

reclamantului s-au bazat în esență pe fapte care nu puteau fi considerate în mod rezonabil drept comportament incriminat în dreptul intern și, în plus, erau legate în mare măsură de exercitarea de către acesta a drepturilor protejate de Convenție. Prin urmare, nu s-a identificat niciun scop legitim al detenției sale, despre care s-a constatat că încalcă art. 5 § 1, ca urmare a nerespectării cerinței de „motive verosimile de a bănui" că acesta a săvârșit o infracțiune, precum și a nerespectării art. 10. Având în vedere urmărirea penală și privarea de libertate în același timp a mai multor parlamentari și politicieni din opoziție, Curtea a considerat că situația reclamantului se încadra într-o practică generalizată care viza voci divergente. Curtea a concluzionat că a fost încălcat art. 18 coroborat cu art. 5, întrucât detenția prelungită a acestuia, în special în timpul a două campanii foarte importante (un referendum privind o reformă constituțională semnificativă și alegeri prezidențiale), a urmărit un motiv ascuns, acela de a înăbuși pluralismul și de a limita libertatea dezbaterilor politice (pct. 437) (a se vedea, de asemenea, *Yuksekdag Senoglu și alții împotriva Turciei,* 2022, pct. 638-640, cauză introdusă de alți parlamentari din opoziție).

70. Într-o serie de cauze similare îndreptate împotriva Azerbaidjanului, Curtea a identificat o practică relevantă de arestare și detenție arbitrară a criticilor la adresa guvernului, a militanților din societatea civilă și a apărătorilor drepturilor omului prin acte de urmărire penală represive și aplicare abuzivă a legii penale, cu încălcarea art. 18 [*Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2014; *Rasul Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2016; *Mammadli împotriva Azerbaidjanului*, 2018; *Rașad Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2018; *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 223; *Natig Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2019, pct. 64-65; *Ibrahimov și Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2020, pct. 152; *Hadija Ismailova împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 113-114; și *Iunusova și Iunusov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 187-188].

71. În cauza *Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2014, reclamantul, un politician din opoziție și critic la adresa Guvernului, a publicat pe blog-ul său pe Internet relatarea sa directă despre o revoltă locală, care începuse spontan cu o zi înaintea sosirii sale în locul respectiv. Mesajele sale de pe blog, care au fost preluate imediat de presă, erau în contradicție cu versiunea Guvernului asupra evenimentelor și conțineau informații din surse despre care se zicea că Guvernul încerca să nu le facă cunoscute publicului. În ziua următoare, Parchetul General și Ministerul Afacerilor Interne au emis o declarație de presă comună în care îl acuzau pe reclamant că a acționat ilegal, în vederea inflamării situației din țară. Câteva zile mai târziu, după ce a fost audiat, reclamantul a fost acuzat de organizarea revoltei și a fost arestat preventiv. Curtea a constatat o încălcare a art. 5 § 1 considerat separat, întrucât parchetul nu a prezentat, fie în fața instanțelor naționale, fie în alt mod, niciun fel de informații obiective sau probe care să constituie „motive verosimile de a bănui" că reclamantul a săvârșit o infracțiune. Curtea a dedus, de asemenea, din circumstanțele sus-menționate, că detenția sa avea legătură cu mesajele sale de pe blog și, prin urmare, a urmărit doar scopul ascuns de a-l reduce la tăcere și de a-l pedepsi pentru criticarea Guvernului și încercarea de a transmite informații pe care Guvernul încerca să le ascundă. Prin urmare, detenția a constituit o încălcare a art. 18 coroborat cu art. 5 (pct. 142-143).

72. În următoarele cauze, militanți bine-cunoscuți din societatea civilă din Azerbaidjan, apărători ai drepturilor omului și lideri ai unor organizații neguvernamentale (ONG) au fost arestați preventiv și acuzați în principal de antreprenoriat ilegal, evaziune fiscală pe scară largă și/sau abuz de putere din cauza unor pretinse nereguli administrative în legătură cu primirea și folosirea granturilor străine de către ONG-urile lor. Toate acestea au avut loc în contextul general al reglementării legislative din ce în ce mai dure și restrictive a activității și finanțării ONG-urilor și al actualei campanii de reprimare a apărătorilor drepturilor omului din Azerbaidjan.

73. În cauza *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, și *Rasul Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2016, reclamanții au fost implicați în întocmirea unor diverse rapoarte, inclusiv în contextul activității unor organisme internaționale, cu privire la chestiuni legate de drepturile omului în Azerbaidjan. Aceștia au fost arestați la scurt timp după participarea lor la un eveniment al Consiliului Europei în care au criticat autoritățile din Azerbaidjan pentru abuzurile împotriva drepturilor omului.

74. În cauza *Mammadli împotriva Azerbaidjanului*, 2018, reclamantul era președintele și cofondatorul unui ONG specializat în monitorizarea alegerilor. S-a pus în mișcare o acțiune penală în legătură cu presupusele nereguli din activitățile financiare ale ONG-ului la câteva zile după ce acesta a publicat un raport care critica alegerile prezidențiale din 2013 ca neîndeplinind standardele democratice. Reclamantul a fost arestat și acuzat o lună mai târziu.

75. În cauza *Natig Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2019, candidatul era un reprezentant oficial al unei mișcări politice din opoziție care milita împotriva revizuirii Constituției, în versiunea propusă spre adoptare în cadrul unui referendum. A fost arestat în timpul fazei active a procesului de înregistrare a campaniei pentru referendum și eliberat abia după ce mișcarea sa a anunțat decizia de încetare a participării la campania respectivă.

76. În cauza *Hadija Ismailova împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, reclamanta era o bine-cunoscută jurnalistă de investigație care publicase articole despre corupția în care erau implicați președintele statului și familia sa, motiv pentru care a primit amenințări (a se vedea *Hadija Ismailova împotriva Azerbaidjanului*, 2019). A fost arestată pe baza unei acuzații false obținute prin constrângere, la scurt timp după ce șeful de atunci al administrației prezidențiale a acuzat-o în public de trădare și răspândire de minciuni.

77. În cauza *Iunusova și Iunusov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, reclamanții erau un director și cercetător de grad superior în cadrul unui ONG implicat în proiecte comune cu omologi armeni în vederea promovării păcii și reconcilierii între cele două țări. Aceștia au fost reținuți și arestați preventiv, fiind suspectați, printre altele, de cooperare cu serviciile secrete armene.

78. Curtea a constatat că reclamanții au fost arestați preventiv în lipsa unui „motiv verosimil de a bănui" că au săvârșit o infracțiune și că astfel a fost încălcat art. 5 § 1 lit. c) considerat separat [*Iunusova și Iunusov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 185; *Hadija Ismailova împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 111; *Natig Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2019, pct. 62; *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 164; *Rasul Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2016, pct. 156; și *Mammadli împotriva Azerbaidjanului*, pct. 96]. Aceștia au fost acuzați de infracțiuni grave „ale căror elemente constitutive esențiale nu au putut fi identificate în mod rezonabil pe baza faptelor existente".

79. Având în vedere contextul general al acestor cauze, Curtea a constatat o încălcare a art. 18 coroborat cu art. 5, întrucât arestarea și detenția reclamanților au urmărit exclusiv scopul ascuns de a-i reduce la tăcere și a-i pedepsi pentru implicarea lor și/sau activitățile lor cu caracter politic, precum și de a-i împiedica să le continue [*Iunusova și Iunusov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 194; *Hadija Ismailova împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 119; *Natig Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2019, pct. 70; *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 215; *Rasul Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2016, pct. 159-163; și *Mammadli împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 99-104]. În cauza *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pentru aceleași motive, Curtea a constatat o încălcare a art. 18 coroborat cu art. 8, în legătură cu percheziția și ridicarea de obiecte și înscrisuri de la domiciliul și biroul reclamantului, măsuri care nu au urmărit niciunul dintre scopurile legitime enunțate de art. 8 § 2 considerat separat (*Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 187).

80. În cauza *Centrul de Resurse pentru Democrație și Drepturile Omului și Mustafaiev împotriva Azerbaidjanului*, 2021, reclamanții au fost un avocat și un ONG specializați în protecția drepturilor omului. Conturile lor bancare au fost înghețate în legătură cu un dosar penal împotriva unor terți. Avocatului reclamant i s-au aplicat interdicții de călătorie. Aceste restricții nu aveau un temei juridic sau un scop legitim, ceea ce a determinat Curtea să constate o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 și a art. 2 din Protocolul nr. 4, considerat separat. Făcând trimitere la constatarea privind existența unor abuzuri de putere sistematice făcută în *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, Curtea a concluzionat că măsurile în litigiu erau menite să îi pedepsească pe reclamanți pentru munca lor și să împiedice activitatea acestora (inclusiv reprezentarea juridică într-un număr mare de cauze în fața Curții). Prin urmare, a fost încălcat art. 18 coroborat cu normele materiale sus-menționate.

81. Următoarele cauze au ca obiect punerea în mișcare a acțiunii penale față de membrii ONG-ului NIDA, una dintre cele mai active mișcări de tineret din Azerbaidjan, care s-a aflat în spatele unui număr de proteste împotriva Guvernului.

82. În cauza *Rașad Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2018, reclamanții erau militanți din societatea civilă și membri ai consiliului de administrație al ONG-ului menționat. Aceștia au participat activ, împreună cu alți membri ai NIDA, la organizarea și desfășurarea unei serii de proteste pașnice împotriva morții unor soldați azeri în operațiuni necombatante. Cu 3 zile înaintea uneia din demonstrațiile programate, unii membri NIDA au fost arestați și acuzați de posesie de stupefiante și cocktailuri Molotov. În acest sens, Parchetul General și Ministerul Securității Naționale au declarat, într-o declarație de presă comună, că membrii arestați ai NIDA, care „au participat activ la o serie de activități ilegale ale organizației", intenționau să instige la violență și tulburări civile. În declarație au fost denunțate, de asemenea, tentativele ilegale de subminare a stabilității socio-politice a țării de către unele forțe distructive radicale. Câteva zile mai târziu, reclamanții au fost arestați preventiv și acuzați de obținerea ilegală de cocteiluri Molotov și aranjarea depozitării acestora în locuințele membrilor NIDA arestați anterior. Curtea a constatat o încălcare a art. 5 § 1 considerat separat întrucât organele de urmărire penală nu au prezentat niciodată nicio informație sau probă care să arate că reclamanții au avut vreo legătură cu cocteilurile Molotov în discuție, oferind astfel „motive verosimile de a bănui" că aceștia au săvârșit o infracțiune care justificau reținerea și arestarea lor. Aceste circumstanțe, privite în contextul represiunii împotriva societății civile din Azerbaidjan, au determinat Curtea să concluzioneze că scopul real al detenției reclamanților era acela de a-i reduce la tăcere și a-i pedepsi pentru implicarea lor socială și politică activă și pentru activitățile lor în cadrul NIDA și că, prin urmare, a fost încălcat art. 18 coroborat cu art. 5 (pct. 122-125; a se vedea și *infra*, în secțiunea următoare, *Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, o cauză introdusă de alți membri NIDA care au fost privați de libertate pentru aceleași acuzații și condamnați în cadrul aceleiași proceduri penale; această cauză a fost examinată pe baza unei potențiale pluralități de scopuri).

83. În cauza *Ibrahimov și Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2020, reclamanții, membri ai ONG-ului NIDA sus-menționat, au fost arestați la câteva ore după ce au desenat graffiti cu sloganuri anti-guvernamentale pe statuia fostului președinte al Azerbaidjanului și au distribuit fotografii ale acestora pe rețelele sociale. Au fost acuzați de infracțiuni grave legate de droguri. În această privință, Curtea a constatat o încălcare a art. 5 § 1 considerat separat, concluzionând că nu a fost atins nivelul minim al „caracterului întemeiat" al suspiciunii având în vedere statutul reclamanților, succesiunea evenimentelor, cercetările și comportamentul autorităților. Având în vedere contextul general și constatările sale din cauza *Rașad Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului*, sus-menționată, care dezvăluie vizarea în mod specific a NIDA și a membrilor săi de către autorități, Curtea a stabilit că scopul real al detenției reclamanților și al acțiunilor penale îndreptate împotriva acestora era de a-i pedepsi pentru comportamentul antiguvernamental menționat anterior. În consecință, s-a constatat o încălcare a art. 18 coroborat cu art. 5 (pct. 151-157).

D. Restrângeri care urmăresc o pluralitate de scopuri

1. Cauze care nu au ca obiect abuzuri de putere sistematice

84. În cauzele următoare, Curtea a constatat o încălcare a art. 18 coroborat cu art. 5 § 1, cu motivarea că detenția reclamanților, deși urmărea totodată scopul de a-i aduce în fața unei autorități judiciare competente, astfel cum se prevede la art. 5 § 1 lit. c), a avut în principal un alt scop care nu era prevăzut de Convenție.

85. În cauza *Gusinski împotriva Rusiei*, 2004 (pct. 73-78), reclamantul era fost președinte și acționar majoritar al unui holding privat media, Media Most, care a fost implicat într-o dispută intensă cu privire la datoriile sale față de Gazprom, un monopol al gazelor naturale controlat de stat. Reclamantul a fost arestat sub suspiciunea de fraudă. În timp ce reclamantul se afla în detenție, ministrul interimar pentru presă și comunicații în masă i-a propus renunțarea la acuzații dacă își vindea compania mass media

către Gazprom, la un preț stabilit de Gazprom. Părțile au semnat un acord, aprobat de ministrul interimar. Câteva zile mai târziu, organul de cercetare a dispus încetarea procesului penal cu motivarea că reclamantul a compensat în mod semnificativ prejudiciul cauzat intereselor statului prin transferul voluntar al acțiunilor Media Most către o entitate juridică controlată de stat. Curtea a considerat că probele strânse de organele de urmărire penală ar putea „convinge un observator obiectiv" că reclamantul ar fi putut comite infracțiunea de fraudă; totuși, faptele sugerau cu tărie că urmărirea sa penală a fost de fapt „folosită în cadrul strategiilor comerciale de negociere". Scopul predominant al detenției sale nu a fost, prin urmare, aducerea sa în fața unei autorități judiciare competente, ci intimidarea sa în vederea vânzării societății sale comerciale. Astfel, a fost încălcat art. 18 (pct. 76).

86. În cauza *Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, la scurt timp după o schimbare a celor aflați la putere, reclamantul – fost prim-ministru și liderul principalului partid de opoziție – a fost arestat preventiv, fiind acuzat de delapidare, abuz de autoritate și alte infracțiuni. Într-o noapte, în timpul arestării preventive, a fost scos pe ascuns din celula sa pentru a fi audiat de procurorul-șef în legătură cu moartea unui alt fost prim-ministru și cu activitățile financiare ale fostului președinte al statului, domnul Saakașvili. Curtea a constatat că nimic din probele parchetului nu păreau să pună la îndoială caracterul rezonabil al suspiciunii îndreptate împotriva reclamantului. Arestarea sa preventivă a fost legală și a urmărit un scop concordant cu art. 5 § 1 lit. c) (pct. 187, 206 și 208). Totuși, având în vedere că arestarea preventivă a constituit o situație continuă, Curtea a trebuit să evalueze care erau scopurile urmărite pe toată durata acesteia și care era cel predominant. Nu a existat nicio probă că, anterior scoaterii reclamantului din celulă în vederea audierii, respectiv o perioadă de aproape 7 luni, autoritățile au urmărit vreun scop ascuns. Totuși, acest incident a arătat că autoritățile au încercat să facă uz de arestarea preventivă ca mijloc de a-l constrânge să furnizeze informații și că, la momentul faptelor, detenția sa urmărea așadar un scop ascuns, alături de cel prevăzut. În același timp, motivele pentru menținerea sa în stare de arestare preventivă par să fi pierdut deja din relevanță cu ceva timp înainte de incident, ceea ce a determinat Curtea să constate o încălcare a art. 5 § 3. Având în vedere toate circumstanțele incidentului în litigiu, Curtea s-a convins că scopul predominant al detenției reclamantului s-a schimbat din scopul inițial, prevăzut, de a investiga infracțiunile pe baza unor motive verosimile de a bănui că acesta a săvârșit o infracțiune, în scopul ascuns, ulterior, de a obține informații de la reclamant. Prin urmare, a fost încălcat art. 18 coroborat cu art. 5 § 1 (pct. 353).

87. În cauza *Miroslava Todorova împotriva Bulgariei*, 2021, Curtea a constatat o încălcare a art. 18 coroborat cu art. 10, ca urmare a procedurilor și sancțiunilor disciplinare care au vizat-o pe o doamnă judecător ca represalii pentru criticile sale la adresa Consiliului Judiciar Suprem (CJS) și a executivului. Reclamanta a fost aleasă în funcția de președinte al principalei asociații profesionale a judecătorilor, Uniunea Judecătorilor din Bulgaria (UJB). În această calitate, a făcut numeroase declarații publice menite să asigure o mai mare transparență și să limiteze intervențiile executivului în promovările judecătorilor și, astfel, să consolideze independența puterii judecătorești. Totuși, acestea au provocat o reacție ostilă din partea CJS și a Guvernului. În special, ministrul de interne a criticat public activitatea reclamantei în calitate de judecător. Inspectorul general al CJS a dispus efectuarea unui audit la Tribunalul Orașului Sofia, unde reclamanta era în funcție. inspectorul a declarat presei că auditul era un răspuns la criticile formulate de judecători, inclusiv de UJB, cu privire la numirea noului președinte al Tribunalului Orașului Sofia (un judecător cunoscut ca prieten apropiat al ministrului de interne). În urma constatărilor auditului, s-a deschis procedura disciplinară împotriva reclamantei ca urmare a întârzierilor în examinarea cauzelor. Aceasta a fost sancționată inițial cu o reducere a salariului timp de 2 ani, după care a urmat eliberarea din funcție. Ca urmare a apelului său la Curtea Administrativă Supremă, această din urmă sancțiune a fost înlocuită cu retrogradarea pentru o perioadă de 2 ani. Curtea Administrativă Supremă a observat în acest sens că CJS a perceput declarațiile critice ale UJB și ale altor ONG-uri ca pe o formă de război. Curtea a admis, pe de o parte, că măsurile în litigiu au avut în mod formal ca motive încălcări necontestate ale obligațiilor profesionale din partea reclamantei; pe de altă parte, acestea au fost direct legate de declarațiile sale publice. În opinia Curții, acestea au urmărit, prin urmare, atât un obiectiv legitim, cât și scopul ascuns de penalizare și intimidare a acesteia

ca urmare a criticilor sale la adresa CJS și a puterii executive. Curtea a concluzionat în cele din urmă că scopul ascuns a fost cel predominant, având în vedere succesiunea evenimentelor menționată anterior, opiniile clar ostile exprimate de CJS față de UJB și alte ONG-uri, precum și gravitatea excepțională a deciziei de eliberare din funcție a reclamantei. Curtea a constatat că este deosebit îngrijorătoare intenția de a recurge la o procedură disciplinară ca represalii împotriva reclamantei, ale cărei activități nu au fost nici ilegale, nici incompatibile cu Codul deontologic al judecătorilor și procurorilor (pct. 205-212).

88. Cauza *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, a avut ca obiect contextul specific al reformelor succesive la scară largă ale sistemului judiciar polonez, care au condus la slăbirea substanțială a independenței acestuia. Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) a făcut constatări importante în această privință, în special în ceea ce privește lipsa de independență a Consiliului Național al Magistraturii reorganizat („CNM" sau „KRS" în poloneză) și a statutului judecătorilor numiți pe baza recomandărilor acestuia. La punerea în aplicare a acestei hotărâri a CJUE, judecătorul reclamant a emis o ordonanță pentru verificarea respectării cerinței de independență de către judecătorul de la instanța de fond, care fusese numit de președinte la recomandarea noului CNM. La scurt timp după aceea, împotriva sa au fost luate o serie de măsuri de către ministrul justiției și persoanele desemnate de acesta din urmă (încetarea detașării sale la instanța de apel și întreruperea imediată a funcțiilor sale judiciare). Camera disciplinară a Curții Supreme l-a suspendat în cele din urmă pe reclamant din funcțiile judiciare și i-a redus salariul. Curtea era dispusă să presupună că suspendarea reclamantului a urmărit unul dintre scopurile legitime invocate de Guvern (protejarea drepturilor și libertăților altora). Având în vedere evoluțiile legislative și jurisprudențiale care au urmat suspendării reclamantului, Curtea a considerat că autoritățile erau hotărâte să demonstreze că un judecător care contestă statutul judecătorilor numiți cu participarea CNM reorganizat devine pasibil de sancțiuni. Curtea a constatat o încălcare a art. 18 coroborat cu art. 8 deoarece scopul ascuns de sancționare și descurajare a reclamantului a fost considerat predominant (*Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 322-337).

89. În cauza *Kogan și alții împotriva Rusiei*, 2023, Curtea a constatat o încălcare a art. 18 coroborat cu art. 8 din cauza revocării nejustificate, pentru motive de securitate națională nedivulgate, a unui permis de ședere al unui important apărător al drepturilor omului. Având în vedere mai multe indicii ale presiunii exercitate asupra avocaților reclamanți în legătură cu activitatea lor, Curtea a concluzionat că scopul predominant al acestei măsuri era de a-i pedepsi și a-i împiedica să își continue activitățile în domeniul drepturilor omului în Rusia (*Kogan și alții împotriva Rusiei*, 2023, pct. 77).

2. **Abuzuri de putere sistematice care vizează grupuri specifice**

90. Cauza *Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, se încadrează într-o practică recurentă constând în arestarea și detenția arbitrară a criticilor la adresa guvernului, a militanților din societatea civilă și a apărătorilor drepturilor omului prin acte de urmărire penală represive și aplicare abuzivă a legii penale (a se vedea *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018). Deși majoritatea acestor cauze aveau ca obiect restrângeri care au fost aplicate exclusiv în scopuri ascunse (a se vedea secțiunea anterioară), în cauza *Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, Curtea a pornit de la premisa că a existat un scop legitim la baza detenției reclamanților și a evaluat cauza în raport cu o potențială pluralitate de scopuri. După ce au participat la o serie de demonstrații antiguvernamentale pașnice, reclamanții, membri ai ONG-ului „NIDA", au fost arestați preventiv pentru aceleași acuzații ca reclamanții din cauza *Rașad Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2018. Ulterior, aceștia au fost condamnați în cadrul aceluiași proces penal. Curtea a constatat că scopul predominant al menținerii în detenție a reclamanților a fost scopul ascuns de a-i pedepsi și a-i reduce la tăcere pentru implicarea lor activă în demonstrații antiguvernamentale. Făcând trimitere la constatarea unor abuzuri de putere sistematice de către statul pârât, Curtea a observat, de asemenea, că organele de ordine au acordat cea mai mare importanță acțiunilor lor, care arătau în mod clar vizarea în mod specific a NIDA și a membrilor săi (a

se vedea și *Ibrahimov și Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2020). Prin urmare, Curtea a constatat o încălcare a art. 18 coroborat cu art. 5 § 3.

3. Scop ascuns neconsiderat a fi predominant

91. În cauzele următoare, Curtea nu a exclus posibilitatea ca autoritățile să fi urmărit un scop ascuns, dar nu a putut să constate că un astfel de scop era predominant.

92. În cauza *Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, Curtea a examinat, de asemenea, susținerea potrivit căreia reținerea și arestarea preventivă a reclamantului au fost menite să îl îndepărteze de pe scena politică. Având în vedere contextul politic mai larg, în special antagonismul intens dintre partidul de opoziție al reclamantului și partidul de guvernământ, momentul detenției sale și natura infracțiunilor de care acesta a fost acuzat, Curtea a considerat că este de înțeles suspiciunea că exista un impuls politic în spatele acuzațiilor, chiar dacă acuzațiile în sine nu erau în mod evident politice. Totuși, după examinarea modului în care s-a desfășurat procesul penal, Curtea nu s-a convins că scopul predominant al detenției reclamantului era acela de a împiedica participarea sa la politică, nu de a asigura desfășurarea corespunzătoare a procesului penal împotriva sa (pct. 320-332).

93. În cauza *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, reclamanții, care erau oameni de afaceri bogați și directori de nivel superior ai companiei petroliere Iukos, au fost acuzați de fraudă și evaziune fiscală și trimiși în judecată. Aceștia au susținut că procesul lor penal a fost influențat de motive politice. Având în vedere statutul politic al reclamanților și alte circumstanțe din contextul cauzei, Curtea era dispusă să accepte faptul că anumite grupuri politice sau funcționari guvernamentali au avut propriile motive pentru a insista ca reclamanții să fie trimiși în judecată. Nu a exclus posibilitatea ca unele autorități sau unii funcționari ai statului, limitând unele dintre drepturile reclamanților în cursul procedurii, să fi avut un „plan secret". Totuși, Curtea nu a putut fi de acord cu „pretenția generalizată a reclamanților potrivit căreia întreaga lor cauză este o parodie de justiție". Posibilele elemente ale „motivării necorespunzătoare" sau ale „intenției combinate" din spatele procesului penal au fost insuficiente pentru a concluziona că în altă situație reclamanții nu ar fi fost condamnați. Prin urmare, Curtea nu a constatat nicio încălcare a art. 18, întrucât pretinsul scop ascuns nu era predominant (pct. 906-908).

IV. Aspecte legate de probe și dovezi

A. Standarde probatorii generale

94. Când soluționează o cauză în temeiul art. 18, Curtea nu mai aplică prezumția generală de bună-credință din partea autorităților naționale sau orice alte norme speciale privind probele (*a contrario Hodorkovski împotriva Rusiei*, 2011, pct. 255-256 și 260; și *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, pct. 899). În schimb, urmează mai degrabă abordarea obișnuită în materie de probe [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 310; *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 165; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 422; *Miroslava Todorova împotriva Bulgariei,* 2021, pct. 202; *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 316], nu criteriul mai strict pe care l-a aplicat în temeiul acestui articol într-o serie de cauze anterioare.

95. Primul aspect al acestei abordări este acela că, în general, sarcina probei nu revine vreuneia dintre părți deoarece Curtea examinează tot materialul care i se prezintă, indiferent de originea lui, și poate să obțină alte elemente din oficiu. În mai multe rânduri, Curtea a recunoscut că respectarea cu strictețe a abordării prin care sarcina probei în legătură cu o acuzație revine părții care o formulează nu este posibilă, în special în cazurile în care reclamanții se confruntă cu probleme concrete în materie de probe [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 311; *Irlanda împotriva Regatului Unit*, 1978, pct. 160-161; *Cipru împotriva Turciei* (MC), 2001, pct. 112-113 și 115; *Georgia împotriva Rusiei (I)* (MC), 2014, pct. 93 și 95; *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 165; *Korban împotriva Ucrainei*, 2019,

pct. 215; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 422; *Miroslava Todorova împotriva Bulgariei,* 2021, pct. 202; *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 316].

96. Curtea se bazează pe probele pe care părțile le prezintă în mod spontan, deși poate, din oficiu, să solicite reclamanților sau guvernelor pârâte să prezinte elemente materiale care să poată corobora sau infirma susținerile formulate în fața sa. Dacă guvernul pârât în cauză nu dă curs unei astfel de cereri, Curtea poate trage concluzii în cazul în care acesta nu răspunde în mod corespunzător pentru omisiunea sau refuzul lui [*Janowiec și alții împotriva Rusiei* (MC), 2013, pct. 202]. Art. 44C § 1 din Regulamentul de procedură al Curții permite, de asemenea, combinarea acestor deducții cu factori contextuali [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 312; *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 165; și *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 422].

97. Posibilitatea Curții de a face deducții din comportamentul Guvernului pârât în cadrul procedurii pe care o examinează, în special în situațiile în care numai statul are acces la informații de natură să coroboreze ori să infirme susținerile reclamantului, este deosebit de relevantă în ceea ce privește susținerile privind un scop ascuns [a se vedea, printre alte autorități, *Timurtaş împotriva Turciei*, 2000, pct. 66; *Aktaş împotriva Turciei*, 2003, pct. 272; *El-Masri împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2012, pct. 152; *Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 313; *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 165; și *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 422].

98. Al doilea aspect al abordării Curții este acela că standardul probei prezentate în fața sa este „dincolo de orice îndoială rezonabilă". Acest standard nu coincide cu cel din sistemele juridice naționale care îl aplică. În primul rând, astfel de probe pot rezulta din coexistența unor deducții suficient de solide, clare și concordante sau a unor prezumții similare de fapt irefragabile. În al doilea rând, gradul de convingere necesar pentru a ajunge la o concluzie este intrinsec legat de specificitatea faptelor, natura susținerii făcute și dreptul prevăzut de Convenție care este în discuție [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 314; *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 165; *Korban împotriva Ucrainei*, 2019, pct. 215; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 422; *Miroslava Todorova împotriva Bulgariei,* 2021, pct. 202; *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 316].

99. Al treilea aspect al abordării Curții constă în faptul că Curtea este liberă să evalueze nu numai admisibilitatea și relevanța, ci și valoarea probatorie a fiecărui mijloc de probă care i se prezintă. În cadrul aprecierii probelor, aceasta nu este obligată să respecte anumite formule și adoptă concluziile susținute de evaluarea în mod liber a tuturor probelor, inclusiv a deducțiilor care pot decurge din fapte și din argumentele părților [*Naciova și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2005, pct. 147]. Este atentă la eventualele probleme în materie de probe cu care se confruntă o parte [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 315; *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 165; *Korban împotriva Ucrainei*, 2019, pct. 215; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 422; *Miroslava Todorova împotriva Bulgariei,* 2021, pct. 202; *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 316].

100. Curtea nu se va limita la probe directe în legătură cu capete de cerere formulate în temeiul art. 18 și nu va aplica un standard de probă special unor astfel de susțineri [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 282 și 310; *per a contrario*, *Hodorkovski împotriva Rusiei*, 2011, pct. 260; *Dochnal împotriva Poloniei*, 2012, pct. 116; *Năstase împotriva României* (dec.), 2014, pct. 109; *OAO Neftianaia Kompania Iukos împotriva Rusiei*, 2011, pct. 603; *Bîrsan împotriva României* (dec.), 2016, pct. 73; *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, pct. 899; *Mammadli împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 98; *Rașad Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 120; *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 204; *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 165; *Korban împotriva Ucrainei*, 2019, pct. § 215; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 422; *Ahmet Hüsrev Altan împotriva Turciei*, 2021, pct. 237; *Kogan și alții împotriva Rusiei*, 2023, pct. 68]. Într-adevăr, în funcție de circumstanțele cauzei, un scop ascuns nu poate fi întotdeauna dovedit prin indicarea unui mijloc de probă deosebit de incriminator, care dezvăluie în mod clar un motiv real aflat

în spatele acțiunii autorităților (de exemplu, un document scris ca în cauza *Gusinski împotriva Rusiei*, 2004), sau a unui incident izolat specific (*Mirgadirov împotriva Azerbaidjanului și a Turciei*, 2020, pct. 132) sau a faptului că reclamantul a fost audiat cu privire la evenimente care nu au legătură cu acțiunea penală în curs (*Ugulava împotriva Georgiei*, 2023, pct. 125; *Kavala împotriva Turciei*, 2019, pct. 222].

101. În fine, probe circumstanțiale în acest context înseamnă informații despre faptele primare, sau fapte contextuale ori succesiune de evenimente care pot sta la baza deducțiilor despre faptele primare [*Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2014, pct. 142; *Rasul Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2016, 158; *Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 317; *Korban împotriva Ucrainei*, 2019, pct. 215; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 422; *Miroslava Todorova împotriva Bulgariei,* 2021, pct. 202; *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 316; *Kogan și alții împotriva Rusiei*, 2023, pct. 68].

102. În cadrul examinării unei succesiuni de evenimente, Curtea poate să analizeze dacă acestea, privite în ansamblu, dezvăluie o practică anumită care denotă vizarea în mod specific și personal [*Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 167-170]. Curtea poate, de asemenea, să aibă în vedere propriile sale constatări în cauzele anterioare conexe introduse de același reclamant. Faptul că autoritățile erau conștiente, la momentul faptelor, de incompatibilitatea practicii în litigiu cu normele Convenției este un factor relevant de luat în considerare [*Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 171].

103. Curtea poate să analizeze, de asemenea, dacă o serie de cauze similare introduse împotriva aceluiași stat, privite în ansamblu și într-un context mai larg, dezvăluie o practică sistematică de abuz de putere care vizează grupuri specifice, de exemplu voci divergente (critici la adresa guvernului, politicieni din opoziție), militanți din societatea civilă și/sau apărători ai drepturilor omului [*Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 427-428; *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 223; *Natig Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2019, pct. 64-65; *Ibrahimov și Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2020, pct.151-152; *Hadija Ismailova împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 113-114; *Iunusova și Iunusov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 187-188; *Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 76; *Centrul de Resurse pentru Democrație și Drepturile Omului și Mustafaiev împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 109].

104. Constatarea unei practici de abuz de putere din partea statului pârât este un factor relevant pentru verificarea existenței unui scop ascuns într-o anumită cauză (*Centrul de Resurse pentru Democrație și Drepturile Omului și Mustafaiev împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 109). În contextul unei pluralități de scopuri, aceasta poate să indice caracterul predominant al scopului ascuns urmărit de autoritățile statului respectiv (*Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 77).

105. Rapoartele sau declarațiile observatorilor internaționali, ale organizațiilor neguvernamentale sau ale mass-mediei, ori hotărârile altor instanțe naționale sau internaționale sunt adesea luate în considerare, în special, pentru a face lumină asupra faptelor sau pentru a corobora constatările Curții [*Baka împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 148; *Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 317; *Mammadli împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 95; *Rașad Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 118; *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 205; *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 165; *Korban împotriva Ucrainei*, 2019, pct. 215; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 422, 424 și 434; *Miroslava Todorova împotriva Bulgariei,* 2021, pct. 202; *Kutaiev împotriva Rusiei,* 2023, pct. 139; *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 316; *Kogan și alții împotriva Rusiei*, 2023, pct. 68].

106. Curtea poate să analizeze, de asemenea, evoluțiile legislative relevante care au avut loc în perioada de referință [*Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 172; *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 212; *Rasul Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2016, pct. 159; și *Mammadli împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 99].

107. În cazul în care anumite detalii de fapt ale unei anumite cauze ar putea fi interpretate ca posibili indicatori ai unui scop ascuns și chiar au fost percepute ca atare de către partidele politice, mass-media și/sau societatea civilă la momentul faptelor, Curtea, având în vedere acest lucru, își va concentra aprecierea asupra temeiniciei argumentelor specifice invocate de reclamant în susținerea capătului său de cerere întemeiat pe art. 18 (*Korban împotriva Ucrainei*, 2019, pct. 218-224). Gradul de precizie al unor astfel de argumente este un element important al analizei Curții (*Mirgadirov împotriva Azerbaidjanului și a Turciei*, 2020, pct. 133).

108. Procesul politic și procesul judecătoresc fiind fundamental diferite, Curtea își va baza decizia pe „probe în sens juridic", în conformitate cu criteriile de mai sus [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 310-317] și propria apreciere a faptelor relevante specifice (a se vedea *Kavala împotriva Turciei*, 2019, pct. 217; *Hodorkovski împotriva Rusiei*, 2011, pct. 259; *Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2014 , pct. 140; *Rasul Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2016, pct. 155; *Sabuncu și alții împotriva Turciei*, 2020, pct. 250; *Şık împotriva Turciei (nr. 2)*, 2020, pct. 209; *Ahmet Hüsrev Altan împotriva Turciei*, 2021, pct. 238; *Ugulava împotriva Georgiei*, 2023, pct. 123]. În această privință, se va examina dacă elementele invocate de reclamant, considerate separat sau combinate între ele, formează un întreg suficient de omogen [*Sabuncu și alții împotriva Turciei*, 2020, pct. 256; *Şık împotriva Turciei (nr. 2)*, 2020, pct. 218; *Ahmet Hüsrev Altan împotriva Turciei*, 2021, pct. 246].

109. Curtea trebuie să trateze cu prudență declarațiile care ar fi putut fi influențate de considerente politice [*Ahalaia împotriva Georgiei* (dec.), 2022, pct. 66].

110. În cazul în care o restrângere în litigiu este întemeiată pe o dispoziție legală națională care, deși nu are un scop legitim și/sau o justificare necesară, se aplică fără discriminare tuturor destinatarilor acesteia, Curtea nu va putea să găsească, în ceea ce privește aplicarea acesteia într-o cauză dată, probe ale unui motiv ascuns, astfel cum susțin reclamanții [*Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei (nr. 2),* 2020, pct. 624-625].

B. Aspecte specifice privind arestarea preventivă și acțiunea penală

111. În ceea ce privește susținerile privind existența unui scop ascuns în contextul acțiunii penale, este dificil să se separe arestarea preventivă de procesul penal. Curtea a recunoscut anterior competența sa de a examina susținerile privind existența unor motive politice sau de altă natură pentru arestarea preventivă în măsura în care poate să disocieze arestarea preventivă de procedura penală în cadrul căreia s-a dispus arestarea [*Navalnîi împotriva Rusiei (nr. 2),* 2019, pct. 85; *Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului* (procedură privind neîndeplinirea obligațiilor) (MC), 2019, pct. 185; *Luțenko împotriva Ucrainei*, 2012, pct. 108; *Timoșenko împotriva Ucrainei*, 2013, pct. 298; și *Tciankotadze împotriva Georgiei*, 2016, pct. 114].

112. În același timp, în cazul în care se stabilește că reclamantul a fost acuzat și arestat preventiv exclusiv pe baza unor motive necorespunzătoare, constatarea Curții privind o încălcare a art. 18 coroborat cu art. 5 în această privință viciază orice acțiune ulterioară care rezultă din formularea de acuzații abuzive, inclusiv condamnarea și încarcerarea reclamantului [*Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului* (procedură privind neîndeplinirea obligațiilor) (MC), 2019, pct. 189].

113. În cazul unei susțineri făcute în temeiul art. 18 coroborat cu art. 5, Curtea își concentrează controlul asupra hotărârilor judecătorești prin care s-a dispus și/sau s-a prelungit măsura arestării preventive. De asemenea, poate să ia în considerare modul în care s-a desfășurat procesul penal în litigiu [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 320 și 325].

C. Susțineri privind existența unor scopuri politice

114. În cadrul examinării susținerilor privind existența unor scopuri politice în contextul urmăririi penale, Curtea ia în considerare următorii factori:

- contextul politic și legislativ mai larg în care s-a declanșat procesul penal împotriva reclamantului [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 322; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 426-431; *Hodorkovski împotriva Rusiei*, 2011, pct. 257; *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, pct. 901; *Năstase împotriva României* (dec.), 2014, pct. 107; *Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2014, pct. 142; *Rasul Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2016, pct. 159-161; *Mammadli împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 103; *Rașad Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 124; *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 212 și 214; *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 171-173; *Navalnîi împotriva Rusiei (nr. 2),* 2019, pct. 96; *Korban împotriva Ucrainei*, 2019, pct. 222; *Natig Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2019, pct. 67; *Ibrahimov și Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2020, pct. 156; *Hadija Ismailova împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 118; *Iunusova și Iunusov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 191-193; *Sabuncu și alții împotriva Turciei*, 2020, pct. 253; *Şık împotriva Turciei (nr. 2)*, 2020, pct. 212; *Ahmet Hüsrev Altan împotriva Turciei*, 2021, pct. 241; *Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 76; *Kutaiev împotriva Rusiei,* 2023, pct. 138];
- dacă organele de urmărire penală și autoritățile judecătorești au fost ele însele influențate de motive ascunse [*Tciankotadze împotriva Georgiei*, 2016, pct. 114; *Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 323; și *Batiașvili împotriva Georgiei*, 2019, pct. 102], în special:
  - declarațiile publice ale unor astfel de autorități pot să denote, în anumite cazuri, vizarea în mod specific a persoanelor/organizațiilor în discuție [*Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2014, pct. 142; *Rașad Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 122-124; *Ibrahimov și Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2020, pct. 155; *Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 71-73];
  - un anumit climat politic poate crea un mediu capabil să influențeze deciziile instanțelor naționale în legătură cu reclamantul și alte persoane care fac parte din același grup sau aceeași categorie. Pentru a stabili existența unui astfel de mediu, nu este necesar să se demonstreze că întregul mecanism juridic al statului pârât este utilizat abuziv în mod sistematic și că autoritățile judiciare acționează continuu cu rea-credință și cu nerespectarea flagrantă a Convenției în toate cauzele referitoare la grupul vizat sau categoria vizată [*Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 434 și 436];
- dacă există probe că instanțele nu au fost suficient de independente de autoritățile executive [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 324; și *Batiașvili împotriva Georgiei*, 2019, pct. 102); în această privință, Curtea acordă o pondere deosebită constatărilor relevante formulate de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), de exemplu cele referitoare la componența principalului organ autonom al sistemului judiciar, care supraveghează numirile, măsurile disciplinare și revocarea judecătorilor și a procurorilor [*Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 434];
- momentul și modul în care s-a efectuat arestarea reclamantului și/sau în care s-a desfășurat procesul penal sau controlul judecătoresc de legalitate a arestării preventive [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 325; *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 167-168; *Batiașvili împotriva Georgiei*, 2019, pct. 102; *Korban împotriva Ucrainei*, 2019, pct. 218; *Natig Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2019, pct. 68; *Kavala împotriva Turciei*, 2019, pct. 222-229; *Ibrahimov și Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2020, pct. 153; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 429-433; *Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 73; *Kutaiev împotriva Rusiei,* 2023, pct. 139], în special:
  - dacă s-a scurs o perioadă excesivă de timp între faptele de care a fost acuzat reclamantul și începerea urmăririi penale pentru faptele respective sau privarea de libertate a reclamantului [*Kavala împotriva Turciei*, 2019, pct. 228; *Sabuncu și alții împotriva Turciei*, 2020, pct. 254; *Şık împotriva Turciei (nr. 2)*, 2020, pct. 213; *Ahmet Hüsrev Altan împotriva Turciei*, 2021, pct. 242; *Ugulava împotriva Georgiei*, 2023, pct. 126];

- dacă s-a acordat un tratament special cauzei reclamantului (*Rașad Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 124), de exemplu a existat o implicare inexplicabilă a unor înalți funcționari (*Kutaiev împotriva Rusiei,* 2023, pct. 140);
- dacă recunoașterea vinovăției, obținută prin constrângere, a fost utilizată în cadrul procesului penal (*Kutaiev împotriva Rusiei,* 2023, pct. 139);

- dacă acuzațiile îndreptate împotriva reclamantului erau reale și constituiau „motive verosimile de a bănui" că acesta a săvârșit o infracțiune în sensul art. 5 § 1 lit. c) [*Hodorkovski împotriva Rusiei*, 2011, pct. 258; *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, pct. 908; *Dochnal împotriva Poloniei*, 2012, pct. 111; *Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 318; *Korban împotriva Ucrainei*, 2019, pct. 216; *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 209; *Natig Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2019, pct. 68; *Kavala împotriva Turciei*, 2019, pct. 218; *Ibrahimov și Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2020, pct. 154; *Hadija Ismailova împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 111; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 338-339 și 423; *Sabuncu și alții împotriva Turciei*, 2020, pct. 251; *Şık împotriva Turciei (nr. 2)*, 2020, pct. 217; *Ahmet Hüsrev Altan împotriva Turciei*, 2021, pct. 239; *Ugulava împotriva Georgiei*, 2023, pct. 125]; în cazul în care acuzațiile se bazează pe fapte care nu pot fi considerate în mod rezonabil drept un comportament incriminat în temeiul dreptului intern, în special în cazul în care acestea sunt legate de exercitarea de către reclamant a drepturilor prevăzute de Convenție, astfel de circumstanțe sunt deosebit de relevante în contextul unui capăt de cerere formulat în temeiul art. 18 și poate fi considerat ca o coroborare a unei susțineri privind existența unui scop ascuns (*Kavala împotriva Turciei*, 2019, pct. 220 și 224];
- dacă acuzațiile îndreptate împotriva reclamantului au avut ca obiect activitățile sale politice sau infracțiuni de drept comun [*Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, pct. 906; *Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 320; *Ugulava împotriva Georgiei*, 2023, pct. 130];
- dacă hotărârile judecătorești interne au fost motivate și întemeiate pe dispozițiile relevante de drept intern [*Năstase împotriva României* (dec.), 2014, pct. 107; *Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 78];
- dacă instanțele naționale au efectuat o examinare aprofundată a capetelor de cerere întemeiate de reclamant pe normele materiale relevante [*Sabuncu și alții împotriva Turciei*, 2020, pct. 256; *Şık împotriva Turciei (nr. 2)*, 2020, pct. 217; *Ahmet Hüsrev Altan împotriva Turciei*, 2021, pct. 245];
- dacă măsurile preventive și restrângerile conexe aplicate reclamantului au avut o legătură suficientă cu obiectivele justiției penale și dacă durata acestora a părut corespunzătoare naturii acuzațiilor în materie penală în discuție [*Navalnîi împotriva Rusiei (nr. 2),* 2019, pct. 95].

115. Factorii de mai sus sunt relevanți, de asemenea, în contextul procedurilor disciplinare (*Miroslava Todorova împotriva Bulgariei,* 2021, pct. 205-213; *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 322-337). În cazul în care din circumstanțele cauzei reiese că astfel de proceduri și sancțiunile aplicate sunt afectate de motive ascunse, Curtea va examina dacă această chestiune a fost abordată corespunzător în cadrul controlului judecătoresc intern, având în vedere susținerile reclamantului (*Miroslava Todorova împotriva Bulgariei,* 2021, pct. 212).

116. Faptul că oponenții politici sau concurenții comerciali ai unui suspect ar putea beneficia în mod direct sau indirect de condamnarea sa nu ar trebui să împiedice autoritățile să pună în mișcare acțiunea față de o astfel de persoană în cazul în care există acuzații reale îndreptate împotriva sa. Cu alte cuvinte, statutul politic înalt nu conferă imunitate (*Hodorkovski împotriva Rusiei*, 2011, pct. 258; *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, pct. 903; *Ugulava împotriva Georgiei*, 2023, pct. 128).

117. Deși începerea urmăririi penale a politicienilor și a oficialilor de rang înalt după schimbarea celor aflați la putere ar putea sugera o dorință de a-i înlătura sau de a le face rău acestora sau partidelor lor politice, această măsură ar putea să reflecte totodată dorința de a se ocupa de presupusele acte ilicite comise de un guvern anterior ai cărui membri nu au putut fi trași la răspundere în timpul mandatului [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 323; *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, pct. 903].

118. Simplul fapt că un politician este urmărit penal, chiar și în timpul unei campanii electorale sau al unui referendum, nu constituie în mod automat o încălcare a dreptului său de a candida la funcție; nici nu denotă automat că scopul urmărit îl constituie restrângerea dezbaterii politice [*Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 424; *Uspaskici împotriva Lituaniei*, 2016, pct. 90-100]. În Convenție nu există niciun drept ca atare de a nu fi urmărit penal [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 320].

119. Faptul că reclamantul nu candidează la alegeri poate face mai puțin convingător argumentul său cu privire la o posibilă legătură între restrângerile care i s-au aplicat și viitoarele alegeri (*Ugulava împotriva Georgiei*, 2023, pct. 126).

120. Curtea are în vedere statutul și activitățile specifice ale reclamantului [*Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct. 174; *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 208; *Kavala împotriva Turciei*, 2019, pct. 231; *Natig Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2019, pct. 66; *Ibrahimov și Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2020, pct. 153; *Hadija Ismailova împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 115; *Iunusova și Iunusov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 189; *Hodorkovski împotriva Rusiei*, 2011, pct. 257; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 424; *Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 73; *Kutaiev împotriva Rusiei,* 2023, pct. 138; *Kogan și alții împotriva Rusiei*, 2023, pct. 70]. În același timp, absența unui anumit statut politic, precum cel de lider al opoziției sau de funcționar public, nu exclude motivația politică din spatele măsurilor atacate. Curtea a identificat scopuri politice în cauze având ca obiect detenția unor bine-cunoscuți militanți din societatea civilă și a liderilor unor ONG-uri, care au criticat alegerile ori s-au implicat în proteste împotriva guvernului (*Mammadli împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 103, și *Rașad Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 124).

121. În acest context, Curtea ia în considerare indiciile privind presiunea exercitată de autorități și/sau de mass-media susținută de stat în legătură cu statutul și activitățile reclamantului. În plus, Curtea examinează procedura relevantă pentru a stabili dacă viciile de procedură, considerate împreună, denotă un scop ascuns care stă la baza măsurii atacate. Curtea se bazează, de asemenea, pe contextul general și climatul politic și social referitor la respectivul grup sau respectiva categorie de actori (*Kogan și alții împotriva Rusiei*, 2023, pct. 71-76).

122. În cazul în care un judecător formulează un capăt de cerere în temeiul art. 18 în legătură cu sancțiunile disciplinare și/sau alte măsuri care i s-au aplicat, Curtea va ține seama de independența justiției și va acorda o atenție deosebită protecției membrilor magistraturii împotriva măsurilor care pot amenința independența justiției și autonomia acestora. Acest lucru este relevant în special în cauzele în care există riscul angajării răspunderii civile sau disciplinare a unui judecător pentru pronunțarea unei hotărâri judecătorești. Curtea este conștientă de riscul ca în astfel de cazuri regimul disciplinar să fie deturnat de la scopurile sale legitime și utilizat pentru a exercita control politic asupra hotărârilor judecătorești sau presiune asupra judecătorilor (*Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 327 și 333-335).

123. Statutul și activitățile specifice ale reclamantului ar putea sugera, într-un anumit context, un motiv politic în spatele măsurilor care îl vizează. Totuși, acest lucru nu îl exonerează pe reclamant de obligația de a prezenta într-o măsură suficient de precisă susținerile sale privind existența unui scop ascuns. Curtea a constatat că astfel de susțineri nu erau întemeiate în cazul în care reclamantul nu a indicat nicio acțiune specifică (de exemplu, un discurs sau un document scris), care ar fi putut, în opinia

sa, să declanșeze un răspuns de retorsiune sau persecuție din partea autorităților (*Mirgadirov împotriva Azerbaidjanului și a Turciei*, 2020, pct. 133).

124. Declarațiile publice ale politicienilor și ale funcționarilor guvernamentali pot, în anumite circumstanțe, să constituie o probă a unui scop ascuns în spatele unei hotărâri judecătorești [*Sabuncu și alții împotriva Turciei*, 2020, pct. 255; *Şık împotriva Turciei (nr. 2)*, 2020, pct. 214; *Kutaiev împotriva Rusiei*, 2023, pct. 140; *Hadija Ismailova împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 117], mai ales dacă există probe că instanțele judecătorești nu erau suficient de independente față de autoritățile executive [*Tciankotadze împotriva Georgiei*, 2016, pct. 114; *Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 324; *Batiașvili împotriva Georgiei*, 2019, pct. 102; *Ugulava împotriva Georgiei*, 2023, pct. 127; *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 322-327].

125. Privite împreună cu alți factori care subminează credibilitatea urmăririi penale, astfel de declarații pot corobora susținerile privind existența unui scop ascuns, în special atunci când există legături temporale strânse între aceste declarații și restrângerile în litigiu [*Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 424-426 și 432-434; *Hadija Ismailova împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 117; *per a contrario Ugulava împotriva Georgiei*, 2023, pct. 127] sau o corelație între, pe de o parte, formularea acuzațiilor și conținutul declarațiilor în litigiu (*Kavala împotriva Turciei*, 2019, pct. 229-230).

126. În schimb, în cazul în care nu există nicio dovadă că instanțele naționale au fost influențate de astfel de declarații, acestea din urmă vor avea o pondere mai mică în analiza Curții [a se vedea *Sabuncu și alții împotriva Turciei*, 2020, pct. 255; *Şık împotriva Turciei (nr. 2)*, 2020, pct. 214].

127. În acest context, Curtea va examina, de asemenea, în ce măsură reclamantul este vizat în mod direct de declarațiile în litigiu. În cazul în care astfel de declarații se referă la o anumită organizație și politica acesteia, Curtea nu le poate considera în mod necesar ca fiind îndreptate împotriva angajaților și managerilor acesteia [cu privire la un ziar și jurnaliștii acestuia, a se vedea *Sabuncu și alții împotriva Turciei*, 2020, pct. 255; *Şık împotriva Turciei (nr. 2)*, 2020, pct. 214].

128. Urmărirea penală și detenția pot să aibă un efect de descurajare a dorinței reclamantului de a-și exprima părerile în public și chiar să creeze o atmosferă de autocenzură care îi afectează pe confrați, de exemplu jurnaliști, politicieni din opoziție etc. Totuși, o constatare în acest sens este insuficientă de la sine pentru a concluziona că a fost încălcat art. 18 [*Sabuncu și alții împotriva Turciei*, 2020, pct. 256; *Şık împotriva Turciei (nr. 2)*, 2020, pct. 216; *Ahmet Hüsrev Altan împotriva Turciei*, 2021, pct. 244].

129. Hotărârile de refuz al extrădării, adoptate de instanțele naționale, nu determină în mod necesar motivarea Curții cu privire la existența unei motivații politice în spatele punerii în mișcare a acțiunii penale, întrucât instanțele de extrădare evaluează, în esență, un risc viitor, în timp ce Curtea este interesată de fapte din trecut; acest fapt nuanțează respectiva lor apreciere a probelor contextuale neconcludente [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct. 330].

D. Probe care conduc la constatarea unei încălcări a art. 18

1. **Probe directe**

130. În cauzele următoare, Curtea și-a întemeiat constatarea unei încălcări a art. 18 coroborat cu art. 5 pe înscrisuri care probau în mod direct existența unui scop ascuns. Aceste cauze nu se încadrează în nicio practică sistematică de abuzuri de putere.

131. În cauza *Gusinski împotriva Rusiei*, 2004, reclamantul, un bogat om de afaceri, a fost acuzat și arestat preventiv pentru a-l face să vândă compania sa mass-media către o societate comercială cu capital de stat. Proba directă rezultă dintr-un acord scris, aprobat de un ministru din guvern, care leagă renunțarea la acuzațiile îndreptate împotriva reclamantului de vânzarea societății comerciale, precum și din textul deciziei de încetare a urmăririi penale îndreptate împotriva sa, care făcea trimitere la acel acord; guvernul pârât nu a încercat să nege această legătură (pct. 73-78).

132. În cauza *Luțenko împotriva Ucrainei*, 2012, Curtea s-a bazat pe argumentele din cererea organului de urmărire penală pentru arestarea preventivă a reclamantului în sensul că acesta, comunicând cu mass-media, încerca să denatureze opinia publică, să discrediteze organele de urmărire penală și să influențeze procesul său viitor. Curtea a considerat că aceste argumente arătau că detenția avea ca scop pedepsirea reclamantului pentru faptul că și-a declarat nevinovăția în mod public (pct. 26 și 108-109).

133. În cauza *Timoșenko împotriva Ucrainei*, 2013, Curtea s-a bazat pe declarațiile formulate în cererea parchetului pentru arestarea preventivă a reclamantei și în hotărârea pronunțată de instanță cu privire la aceasta, care arătau că scopul a fost de a o pedepsi pentru lipsă de respect față de instanță și pentru comportamentul său din timpul ședințelor de judecată, perceput ca obstructiv (pct. 30-31 și 299).

2. Probe circumstanțiale

134. În cauzele următoare, Curtea a constatat o încălcare a art. 18 coroborat cu art. 5 și 8 sau 11, bazându-se pe probe contextuale ale unui scop ascuns.

a. Cauze care nu au ca obiect abuzuri de putere sistematice

135. În cauza *Cebotari împotriva Moldovei*, 2007, Curtea a constatat că șeful unei societăți comerciale cu capital de stat a fost arestat preventiv în baza unor acuzații mincinoase pentru a exercita presiuni asupra sa în scopul de a împiedica o societate comercială privată, Oferta Plus, cu care avea legături, să își mențină cererea introdusă la Curte. Curtea și-a întemeiat concluzia pe faptul că elementele cauzei nu l-ar fi putut determina în mod rezonabil pe un observator obiectiv să creadă că reclamantul ar fi putut săvârși infracțiunea pentru care a fost privat de libertate. Curtea a fost, de asemenea, influențată de contextul cauzei (pct. 50-53), în special,

- concluziile sale în cauza *Oferta Plus S.R.L. împotriva Moldovei*, 2006, privind încălcarea dreptului de a introduce cerere individuală al societății (pct. 137-143);
- faptul că acuzațiile îndreptate împotriva reclamantului erau indisociabile de cele îndreptate împotriva directorului executiv al societății comerciale Oferta Plus și că erau strâns legate de obiectul cererii introduse de Oferta Plus la Curte (*Oferta Plus S.R.L. împotriva Moldovei*, 2006, pct. 137);
- faptul că acțiunile penale împotriva reclamantului și a directorului executiv al firmei Oferta Plus și detenția acestora au coincis în timp, au fost puse în mișcare și tratate de aceiași anchetatori și au prezentat asemănări;
- faptul că acuzațiile au fost formulate pentru prima dată după ce Guvernul Moldovei a fost informat cu privire la cererea introdusă de Oferta Plus la Curte și că aceste acuzații, la care s-a renunțat între timp, au fost reluate la scurt timp după comunicarea cauzei către Guvern (*Oferta Plus S.R.L. împotriva Moldovei*, 2006, pct. 142).

136. În cauza *Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, Curtea a constatat o încălcare a art. 18 coroborat cu art. 5 § 1 deoarece, în cursul arestării preventive a reclamantului, scopul predominant al acesteia s-a schimbat dintr-unul care era conform Convenției în scopul ascuns de a-l constrânge să furnizeze informații. Acest lucru a fost demonstrat de incidentul constând în scoaterea sa pe ascuns din celulă pentru a fi audiat de procurorul general în legătură cu decesul unui fost prim-ministru și cu activitățile financiare ale fostului președinte al statului.

137. Unii dintre factorii care au condus Curtea la această concluzie au avut de a face cu momentul incidentului: motivele pentru prelungirea măsurii arestării preventive a reclamantului păreau să fi pierdut din relevanță; fostul președinte al statului, care devenise ținta mai multor dosare de urmărire penală, tocmai părăsise Georgia după încheierea mandatului său; se pare că ancheta privind decesul fostului prim-ministru nu făcuse progrese semnificative.

138. Alți factori au arătat importanța considerabilă, pentru autorități, a întrebărilor referitoare la cei doi bărbați. Astfel, Guvernul a afirmat în cadrul ședinței din fața Marii Camere că mai rămăsese o „întrebare extrem de importantă" la care reclamantul trebuia să răspundă cu privire la acest aspect. Organele de urmărire penală aveau competența de a renunța la toate acuzațiile îndreptate împotriva reclamantului în orice moment fără control jurisdicțional și au promis să facă acest lucru dacă acesta oferea informațiile solicitate, astfel încât instanțele ar fi trebuit să dispună încetarea procesului penal împotriva sa. Reclamantul a fost luat pe ascuns și în mod neregulamentar, în cadrul unei operațiuni clandestine desfășurate în toiul nopții, pentru a se întâlni cu o persoană care fusese numită în funcție cu 3 săptămâni în urmă. Reacția inițială a autorităților în această privință a fost de a nega ferm faptele, iar ancheta și cercetările care au urmat au fost afectate de o serie de omisiuni din care s-a putut deduce că autoritățile au dorit să nu se afle despre problema respectivă: protagoniștii nu au fost audiați în cursul anchetei inițiale, ci abia la circa 3 ani după evenimente, iar probele esențiale în cauză – materialul video înregistrat de camerele de supraveghere din penitenciar – nu au fost recuperate [*Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, 352-353].

139. În cauza *Kavala împotriva Turciei,* 2019, Curtea a constatat o încălcare a art. 18 întrucât arestarea preventivă a reclamantului a servit doar scopului ascuns de a-l reduce la tăcere în calitatea sa de apărător al drepturilor omului și militant în ONG. Proba rezulta din combinarea faptelor specifice cauzei, în special momentul arestării și acuzațiile reținute în sarcina sa. În primul rând, Curtea a considerat esențial faptul că nu s-a prezentat nicio explicație plauzibilă pentru un interval considerabil de timp scurs între evenimentele aflate la baza arestării reclamantului și hotărârile judecătorești privind privarea de libertate a acestuia: mai mult de 4 ani de la protestele în masă și mai mult de un an de la tentativa de lovitură de stat. Lucru important, cea mai mare parte a probelor pe care se baza procurorul fuseseră deja strânse cu mult timp înainte de data arestării. În al doilea rând, măsurile în litigiu nu au fost justificate de motive verosimile de a bănui că reclamantul a săvârșit o infracțiune, bazate pe o evaluare obiectivă a presupuselor fapte, ceea ce a determinat Curtea să constate o încălcare a art. 5 § 1 considerat separat. În plus, iar acest fapt era deosebit de relevant în contextul art. 18, respectivele măsuri se bazau în principal pe fapte care nu puteau fi considerate în mod rezonabil drept comportament incriminat de dreptul intern și care erau în mare măsură legate de exercitarea drepturilor garantate de art. 10 și 11 din Convenție. Rechizitoriul a făcut trimitere, de asemenea, la activități obișnuite și legitime din partea unui apărător al drepturilor omului și a liderului unui ONG, fără a indica relevanța acestora pentru acuzațiile de declanșare a unei insurecții. Nu erau specificate în mod clar nici faptele sau acțiunile pentru care fusese angajată răspunderea penală a reclamantului. În al treilea rând, încă de la început, organele de urmărire penală nu au fost interesate în principal de presupusa implicare a reclamantului în evenimentele sus-menționate. În special, reclamantului, fiind audiat de poliție, i s-au adresat multe întrebări irelevante. Înainte de a fi acuzat în mod oficial, reclamantul a fost menținut în arest preventiv mai mult un an, fără să se fi efectuat acte de cercetare penală semnificative. În ultimul rând, a existat o corelație între, pe de o parte, formularea acuzațiilor și, pe de altă parte, acuzațiile publice pe care i le adusese președintele cu aproximativ 3 luni în urmă. Având în vedere toți factorii de mai sus, precum și preocupările internaționale exprimate cu privire la o campanie mai amplă de reprimare care vizează apărătorii drepturilor omului din Turcia, Curtea a constatat că credibilitatea urmăririi penale a fost subminată într-atât încât să coroboreze susținerile reclamantului cu privire la existența unui scop ascuns. Întrucât măsurile atacate l-au afectat nu doar pe reclamant sau pe apărătorii drepturilor omului/militanții din ONG-uri, ci au afectat însăși esența democrației, scopul ascuns de a-l reduce la tăcere pe reclamant a atins o gravitate semnificativă, în special având în vedere rolul particular al apărătorilor drepturilor omului și al ONG-urilor (pct. 220-232).

140. În cauza *Miroslava Todorova împotriva Bulgariei,* 2021, reclamantei, de profesie judecător, i s-au aplicat sancțiuni disciplinare din cauza întârzierilor grave în procesarea cauzelor. Totuși, Curtea a stabilit că aceste măsuri erau în legătură directă cu declarațiile publice pe care reclamanta le-a făcut în calitate de președinte al Uniunii Judecătorilor din Bulgaria (UJB). Fără a pune sub semnul întrebării existența unui scop legitim al sancțiunilor în litigiu (și anume cel de asigurare a bunei funcționări a

sistemului de justiție), Curtea a constatat că acestea au urmărit și scopul ascuns de pedepsire și intimidare a reclamantei. Într-adevăr, procedura disciplinară a început într-un context de controversă aprinsă între UJB și executiv. Opiniile critice exprimate de UJB, care vizau intervențiile executivului în promovarea magistraților, par să fi provocat o reacție ostilă din partea Guvernului și a Consiliului Judiciar Suprem (CJS). În special, astfel cum a anunțat public inspectorul general al CJS, auditul care a condus la procedura disciplinară împotriva reclamantei a fost un răspuns la criticile formulate de judecători, inclusiv de UJB, cu privire la numirea noului președinte al Tribunalului Orașului Sofia (un judecător cunoscut ca prieten apropiat al ministrului de interne). În plus, ministrul de interne a exprimat atacuri personale la adresa reclamantei.

141. Constatând o pluralitate de scopuri, Curtea a cercetat chestiunea dacă scopul ascuns a fost predominant. În primul rând, Curtea a avut în vedere succesiunea de evenimente de mai sus, care părea să indice că principalul motiv al auditurilor era dorința de sancționare a reclamantei. Într-adevăr, auditurile au fost efectuate la scurt timp după criticile formulate de UJB, unele fiind determinate de judecătorii vizați de acestea. În al doilea rând, Curtea a subliniat opiniile clar ostile exprimate față de UJB și alte ONG-uri în cadrul unei reuniuni a CJS, care a avut loc la câteva zile după decizia de revocare a reclamantei. După cum a observat și Curtea Administrativă Supremă, CJS a perceput declarațiile critic ale UJB ca pe o formă de război. În al treilea rând, Curtea a acordat o pondere deosebită gravității excepționale și naturii disproporționate a revocării reclamantei. De asemenea, este demn de remarcat faptul că, pentru a dispune o astfel de sancțiune, CSJ a luat în considerare întârzieri pentru care răspunderea disciplinară a reclamantei se prescrisese. În fine, deși revocarea reclamantei a fost anulată de Curtea Administrativă Supremă, această instanță a ignorat susținerile reclamantei referitoare la existența unui scop ascuns. De asemenea, în cadrul controlului jurisdicțional al sancțiunii finale (retrogradare pentru o perioadă de 2 ani) aplicate de CJS nu s-a abordat recurgerea la procedura disciplinară ca represalii împotriva reclamantei pentru opiniile și activitățile sale, care nu erau nici ilegale, nici incompatibile cu etica judiciară. Pentru acest motiv, Curtea a considerat că scopul ascuns identificat este predominant, de natură să constituie o încălcare a art. 18 coroborat cu art. 10 (*Miroslava Todorova împotriva Bulgariei,* 2021, pct. 205-213).

142. În cauza *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, Curtea a constatat că suspendarea disciplinară a reclamantului, de profesie judecător, a urmărit în principal nu scopul legitim invocat de Guvern, ci scopul ascuns de a-l sancționa pentru verificarea prin ordonanță judecătorească a legalității numirii judecătorilor în contextul reformelor la scară largă ale sistemului judiciar polonez, precum și de a descuraja acest demers. Curtea a constatat o încălcare a art. 18, pentru prima dată într-un cauză având ca obiect aceste reforme, pentru următoarele motive. În primul rând, contextul general a demonstrat în mod clar că reformele judiciare succesive au vizat și au avut ca efect slăbirea substanțială a independenței justiției. În al doilea rând, o serie de măsuri au fost luate împotriva reclamantului de către ministrul justiției și persoanele numite de acesta la scurt timp după aceea și ca răspuns direct la sus-menționata ordonanță pronunțată de reclamant, ministrul justiției afirmând în mod public că ordonanța reclamantului constituia „anarhizarea sistemului judiciar polonez și depășirea competențelor judecătorilor”. În al treilea rând, decizia de suspendare a fost luată de un organ lipsit de independență și, pe fond, era incompatibilă cu principiul independenței justiției și vădit nerezonabilă. Aceasta nu a ținut seama de constatările fundamentale ale Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) și ale Curții Supreme a Poloniei. În al patrulea rând, Curtea a avut în vedere adoptarea noii legi care a coincis cu procedura împotriva reclamantului și care a introdus noi abateri disciplinare pentru judecători, inclusiv pentru punerea în discuție a numirilor de judecători, precum și noile decizii ale Curții Constituționale care excludeau posibilitatea instanțelor de a examina dreptul judecătorului de a se pronunța în funcție de modul în care acesta a fost numit. În concluzie, aceste evoluții au arătat că autoritățile erau hotărâte să demonstreze că, pentru astfel de demersuri, judecătorii riscau să fie sancționați și, prin urmare, au indicat că era predominant scopul ascuns care a stat la baza suspendării reclamantului. Pentru a ajunge la această concluzie, Curtea s-a bazat și pe avizul Comisiei de la Veneția referitor la această chestiune, hotărârea CJUE în cauza *Comisia/Polonia (Regim disciplinar aplicabil judecătorilor)*, precum și rezoluția APCE.

143. În cauza *Kutaiev împotriva Rusiei,* 2023, Curtea a stabilit că detenția reclamantului a urmărit doar scopul ascuns de a-l pedepsi pentru organizarea unei conferințe de comemorare a victimelor deportării din 1944 la o altă dată decât cea decretată de președintele Ceceniei și pentru refuzul de a participa la o întâlnire cu acesta din urmă. Proba a rezultat dintr-o juxtapunere a circumstanțelor relevante ale cauzei cu factori contextuali. În primul rând, reclamantul a fost arestat la o zi după neprezentarea la întâlnirea cu președintele. Astfel, la scurt timp după aceea, președintele a făcut o declarație publică care lega în mod explicit arestarea reclamantului de programarea conferinței de comemorare. În al doilea rând, arestarea sa a fost arbitrară și cu elemente clare de rea-credință din partea polițiștilor și a anchetatorilor. În al treilea rând, oficiali de rang înalt au fost implicați în arestarea sa: această implicare, nejustificată de vreun motiv legat de dosarul său penal, a atestat în mod clar importanța sa pentru cele mai înalte niveluri ale guvernului cecen. În al patrulea rând, reclamantul a fost torturat, iar declarația sa de recunoaștere a vinovăției, obținută cu încălcarea art. 3, a fost utilizată pentru condamnarea sa ulterioară. În al cincilea rând, reclamantul este un militant pentru drepturile omului, iar cauza sa trebuia privită în contextul intimidării și al reprimării generale a unor astfel de militanți în Cecenia, problemă ridicată de Parlamentul European, APCE și mai multe ONG-uri. Prin urmare, Curtea a dedus de aici o încălcare a art. 18 coroborat cu art. 5 § 1 din Convenție (pct. 137-141).

144. În cauza *Kogan și alții împotriva Rusiei*, 2023, Curtea a concluzionat că, atunci când au revocat un permis de ședere, autoritățile au urmărit în principal scopul de a-i sancționa pe avocații reclamanți pentru activitățile în domeniul drepturilor omului în Rusia și de a-i împiedica să continue aceste activități. Curtea s-a concentrat în special pe indiciile de presiune și ostilitate în legătură cu activitatea reclamanților: o puternică prejudecată negativă din partea mass-media susținută de stat; lipsa de acțiune a autorităților față de amenințările primite de reclamanți; precum și contacte cu un reprezentant al Serviciului Federal de Securitate (FSB) și activități de aplicare a legii îndreptate împotriva ONG-ului condus de unul dintre reclamanți și a organizațiilor partenere ale acestuia. Pe de altă parte, viciile de procedură constatate, considerate împreună, arătau că reclamanta vizată de decizia de revocare se confruntase cu un obstacol insurmontabil în calea contestării acesteia, ceea ce dezvăluia intenția autorităților de a o priva de temeiurile legale pentru a rămâne în Rusia. Pe fundalul contextului în general ostil în care acționau actorii societății civile în ultimii ani în Rusia, scopul ascuns constatat era în mod clar contrar valorilor Convenției și era deosebit de grav, având în vedere rolul deosebit al apărătorilor drepturilor omului într-o societate democratică. Prin urmare, Curtea a constatat o încălcare a art. 18 coroborat cu art. 8 (pct. 70-78).

b. Practici care denotă vizarea specifică și personală

145. Cauza *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, a avut ca obiect șapte evenimente în care reclamantul, una dintre cele mai importante figuri ale opoziției din Rusia, a fost arestat și trimis în judecată din cauza presupusei sale participări la întruniri publice neautorizate, dar pașnice. Concentrându-și analiza asupra a două dintre aceste evenimente, Curtea a constatat o încălcare a art. 18 coroborat cu art. 5 și 11, întrucât restrângerile în litigiu, deși nu urmăreau niciun scop legitim în temeiul acestora din urmă, urmăreau doar scopul ascuns de suprimare a pluralismului politic. Această constatare s-a bazat, în special, pe succesiunea și modelul evenimentelor privite în ansamblu și în contextul mai larg al încercărilor autorităților ruse, la momentul faptelor, de a institui un control asupra activității politice a opoziției.

146. În primul rând, din succesiunea arestărilor reieșea un anumit tipar: reclamantul a fost arestat de șapte ori într-o perioadă relativ scurtă (2 ani) și într-un mod aproape identic. Pretextele arestărilor au devenit din ce în ce mai neplauzibile, în timp ce gradul de tulburare reală sau potențială cauzată de reclamant a scăzut. În special, deși în cadrul primelor patru evenimente reclamantul a fost unul dintre liderii întrunirilor, nu a avut niciun rol special în episoadele ulterioare. Acest model a sugerat că scopul predominant al măsurilor luate împotriva reclamantului s-a modificat într-adevăr în cursul perioadei examinate.

147. În al doilea rând, având în vedere contextul mai larg, autoritățile au devenit din ce în ce mai conștiente în cursul celor șapte evenimente că practicile în litigiu erau incompatibile cu Convenția (a se vedea, în special, constatările similare ale Curții cu privire la o demonstrație anterioară în *Navalnîi și Iașin împotriva Rusiei* și cu privire la procesul penal paralel împotriva reclamantului în *Navalnîi și Ofițerov împotriva Rusiei* și *Navalnîie împotriva Rusiei*).

148. În al treilea rând, existau „elemente concordante care decurg din context" care coroborau opinia că autoritățile deveneau din ce în ce mai severe în reacția lor la comportamentul reclamantului în calitate de lider al opoziției și al altor militanți politici și, într-adevăr, în abordarea lor cu privire la adunările publice de natură politică. În special, modificările legislative (examinate în și adoptate după *Laşmankin și alții împotriva Rusiei*) au sporit și au extins răspunderea pentru încălcarea procedurii de desfășurare a evenimentelor publice și, prin urmare, au indicat o tendință continuă de restrângere a libertății de întrunire, față de care și-au exprimat îngrijorarea mai multe organisme ale Consiliului Europei.

149. În al patrulea rând, având în vedere caracterul și gradul de condamnabilitate al pretinsului scop ascuns, Curtea a constatat că acesta va atinge o gravitate semnificativă. Într-adevăr, restrângerea în discuție, care viza un politician din opoziție hotărât să exercite o funcție publică importantă, ar fi afectat nu doar pe reclamant sau confrații săi militanți și simpatizanți, ci însăși esența democrației. Prin urmare, aceasta a avut ca scop suprimarea pluralismului politic (pct. 167-175).

150. În cauza *Navalnîi împotriva Rusiei (nr. 2),* 2019, Curtea s-a bazat pe aceleași elemente de probă contextuale ca și în *Navalnîi împotriva Rusiei* (MC), 2018, pentru a examina arestul la domiciliu al reclamantului și interzicerea complementară a accesului la mijloace de comunicare, măsură care fusese aplicată imediat după ultima arestare din succesiunea celor șapte evenimente în litigiu examinate în hotărârea Marii Camere, sus-menționată. Măsurile în litigiu, din ce în ce mai neconcordante și lipsite de legătură cu obiectivele justiției penale, au condus totodată Curtea la constatarea încălcării art. 5 și 10 considerate separat. În plus, durata acestora (10 luni) a fost considerată necorespunzătoare în raport cu natura acuzațiilor în materie penală în discuție: în special, nu i s-au aplicat astfel de măsuri acuzatului principal în cauza penală relevantă. În conformitate cu constatările din hotărârea Marii Camere, sus-menționată, Curtea a concluzionat că aceste măsuri au urmărit doar scopul ascuns al suprimării pluralismului politic, cu încălcarea art. 18 coroborat cu art. 5 din Convenție.

c. Abuzuri de putere sistematice care vizează grupuri specifice

151. În cauza *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei* (nr. 2) (MC), 2020, Curtea a statuat că arestarea preventivă prelungită a unui parlamentar din opoziție, pe baza unor acuzații legate de discursurile sale și de participarea la adunări legale, nu a avut niciun scop prevăzut de Convenție și a urmărit numai motivul ascuns al înăbușirii pluralismului și al limitării libertății de dezbatere politică. Curtea și-a întemeiat concluzia pe următorii factori. A acordat o atenție deosebită contextului intern, care a fost marcat de întreruperea negocierilor pentru soluționarea „problemei kurde" în urma atacurilor teroriste și a violențelor grave. În primul rând, Curtea a remarcat climatul politic tensionat cauzat, pe de o parte, de controversa dintre opoziție și partidul de guvernământ cu privire la aspectele de mai sus, iar pe de altă parte, de rezultatul alegerilor pentru partidul de guvernământ, care și-a pierdut majoritatea în Parlament în urma succesului partidului reclamantului. În al doilea rând, Curtea s-a concentrat asupra succesiunii de evenimente care au legături temporale strânse. În declarațiile sale publice, președintele Turciei a declarat că reclamantul și alți lideri ai partidului său „trebuie să plătească prețul" pentru actele de terorism și că discursurile lor referitoare la aceste chestiuni echivalau cu trădare și crime împotriva Constituției. În același timp, s-a înregistrat o creștere a numărului și a ritmului anchetelor penale care îl vizau pe reclamant. Câteva luni mai târziu, imunitatea parlamentară a 154 de deputați din opoziție, inclusiv reclamantul și aproape toți colegii săi de partid, a fost ridicată în temeiul unui amendament constituțional nou adoptat. Reclamantul și alți lideri ai opoziției au fost arestați preventiv. În baza acestui fapt, Curtea a identificat o practică generalizată

care vizează reducerea la tăcere a vocilor divergente. În al treilea rând, Curtea a acordat importanță datelor arestării preventive și prelungirii acestei măsuri aplicate reclamantului, respectiv în timpul a două campanii foarte importante: un referendum privind o reformă constituțională semnificativă, chestiune caracterizată de un mare dezacord între partidul de guvernământ și opoziție, și alegeri prezidențiale, în care reclamantul era candidat. În al patrulea rând, împrejurările legate de întoarcerea reclamantului în arest preventiv în ziua eliberării sale sugerau de asemenea că autoritățile erau pur și simplu interesate să îl priveze de libertate în continuare. Într-adevăr, s-a demarat o anchetă separată cu privire la aceleași fapte care stăteau la baza procesului în curs în care era implicat reclamantul. Într-o declarație din ziua următoare, președintele Turciei a afirmat că urmărește chestiunea și că reclamantul nu poate fi „lăsat liber". În al cincilea rând, Curtea a acordat o importanță deosebită constatărilor Comisiei de la Veneția, care semnalau un pericol grav pentru independența sistemului judiciar din Turcia ca urmare a reformei constituționale puse în aplicare recent: în special, președintele statului și partidul său au obținut controlul asupra componenței principalului organ autonom al sistemului judiciar, care supraveghează numirile, măsurile disciplinare și revocarea judecătorilor și a procurorilor. Curtea a concluzionat că un astfel de context a creat un mediu de natură să influențeze anumite hotărâri ale instanțelor naționale – în special în timpul stării de urgență după o tentativă de lovitură de stat, când sute de judecători au fost revocați, mai ales în legătură cu acțiunile penale puse în mișcare împotriva disidenților, printre care se număra și reclamantul. Acest lucru a determinat Curtea să constate o încălcare a art. 18 coroborat cu art. 5 (a se vedea, de asemenea, *Yuksekdag Senoglu și alții împotriva Turciei,* 2022, pct. 638-640, cauză introdusă de alți parlamentari din opoziție).

152. În următoarele cauze îndreptate împotriva Azerbaidjanului, cauze care denotă o practică sistematică de arestări, detenții și alte restrângeri arbitrare care vizează criticii la adresa guvernului, militanți din societatea civilă, politicieni din opoziție și apărători ai drepturilor omului, proba unui scop ascuns – cel de reducere la tăcere sau de pedepsire a reclamanților pentru activitățile lor și de împiedicare a activităților – a fost dedus dintr-o juxtapunere a lipsei unor „motive verosimile de a bănui" că reclamanții au săvârșit o infracțiune în sensul art. 5 § 1 lit. c) (sau lipsa unui scop legitim în temeiul altor norme materiale în litigiu) cu o combinație de fapte specifice cauzei sau factori contextuali relevanți (cu excepția cauzei *Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, în care capătul de cerere referitor la „motive verosimile de a bănui" că reclamanții au săvârșit o infracțiune a fost declarat inadmisibil pentru motive procedurale).

153. În cauza *Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2014, aceste fapte specifice cauzei au inclus o strânsă corelație cronologică între mesajele scrise de reclamant pe blogul său, în care critica autoritățile și difuza informații pe care acestea încercau să le suprime, declarația publică a autorităților de denunțare a acestora, acuzațiile formulate și arestarea reclamantului (pct. 141-143).

154. În cauza *Iunusova și Iunusov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020 (pct. 191-193), *Hadija Ismailova împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, pct. 118; *Natig Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2019 pct. 67), *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018 pct. 208-215), *Rasul Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2016 (pct. 156-162), *Mammadli împotriva Azerbaidjanului*, 2018 (pct. 98-104) și *Centrul de Resurse pentru Democrație și Drepturile Omului și Mustafaiev împotriva Azerbaidjanului*, 2021, printre factorii relevanți generali s-au numărat: reglementarea din ce în ce mai dură cu privire la ONG-uri și finanțarea acestora în Azerbaidjan, susținerile unor oficiali de rang înalt și mass-media pro-guvernamentale conform cărora militanți precum reclamantul erau agenți străini și trădători, precum și faptul că în același moment alți astfel de militanți erau arestați și urmăriți penal. În general, Curtea a acordat importanță faptului că aceste cauze corespund unei practici sistematice de abuz de putere din partea autorităților azere, ceea ce a dus la o reprimare a societății civile. În plus, Curtea a luat în considerare caracteristicile specifice ale activităților reclamanților și/sau ale succesiunii evenimentelor în litigiu.

155. În cauzele *Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, și *Centrul de Resurse pentru Democrație și Drepturile Omului și Mustafaiev împotriva Azerbaidjanului*, 2021, Curtea a acordat o importanță deosebită rolului special al reclamanților de avocați în domeniul drepturilor omului și reprezentanți

legali în fața Curții într-un număr mare de cauze. În timpul percheziției efectuate în mod arbitrar la domiciliul și biroul domnului Aliiev, autoritățile nu doar că au ridicat înscrisuri legate de activitățile sale în domeniul ONG-urilor, dar au ridicat și dosare protejate de confidențialitatea avocat-client, inclusiv unele referitoare la cererile pendinte în fața Curții, fără a ține seama de secretul profesional al avocatului. În consecință, reclamantul a fost împiedicat să își desfășoare activitățile într-un mod semnificativ (*Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, 2018, pct. 208, 211 și 213).

156. Cauza *Centrul de Resurse pentru Democrație și Drepturile Omului și Mustafaiev împotriva Azerbaidjanului*, 2021, a avut ca obiect înghețarea conturilor bancare ale reclamanților și aplicarea unor interdicții de călătorie. Curtea a fost frapată de faptul că instanța națională a emis un ordin de poprire cu privire la o sumă de bani transferată reclamantului de către Consiliul Europei pentru asistență judiciară, cu motivarea că suma în discuție a constituit obiectul unei infracțiuni și a fost utilizată „ca instrument al acesteia". Restrângerea drepturilor reclamanților în cadrul unei cauze penale în care aceștia nu fuseseră acuzați de nicio infracțiune nu numai că a fost lipsită de orice temei legal, ci a fost aplicată și într-un mod care să le paralizeze activitatea: într-adevăr, nu a existat nicio explicație a motivului pentru care ordinele de poprire nu s-au limitat la sume specifice, ci s-au aplicat pentru toate conturile bancare ale reclamanților. Nu s-au prezentat motive legitime pentru aplicarea interdicțiilor de călătorie (pct. 107-109).

157. În cauza *Mammadli împotriva Azerbaidjanului*, 2018, Curtea a acordat importanță momentului începerii procesului penal, și anume la doar câteva zile după publicarea raportului critic la adresa alegerilor prezidențiale de către ONG-ul reclamantului. De asemenea, aceasta a luat act de faptul că acuzațiile îndreptate împotriva reclamantului se refereau în mod expres la subvențiile acordate pentru finanțarea monitorizării alegerilor prezidențiale din 2013 (pct. 102).

158. În cauza *Natig Jafarov împotriva Azerbaidjanului*, 2019, Curtea a acordat o importanță deosebită datei începerii procesului penal și întregii succesiuni de evenimente: arestarea reclamantului în faza activă a procesului de înregistrare în campania pentru referendumul constituțional și eliberarea sa ulterioară la scurt timp după ce mișcarea sa politică și-a anunțat decizia de a nu participa la campanie ca urmare a arestării mai multora dintre membrii săi. În ceea ce privește caracterul și gradul de condamnabilitate al scopului ascuns, Curtea a constatat că intimidarea unui membru al opoziției implicat în campanie în perioada premergătoare referendumului constituțional constituia un potențial serios de descurajare a susținătorilor opoziției de a participa la dezbateri politice deschise și, astfel, a afectat nu doar pe reclamant sau confrații săi militanți și susținători ai opoziției, ci și însăși esența democrației (pct. 68-69).

159. În cauza *Hadija Ismailova împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2020, Curtea a acordat o atenție deosebită succesiunii evenimentelor: reclamanta, jurnalistă de investigație, a fost arestată la 2 zile după o declarație publică dată de un înalt funcționar, în sensul că activitățile acesteia echivalau cu trădare și muncă pentru serviciile secrete străine. Arestată inițial în baza unei acuzații false obținute prin constrângere, aceasta a fost acuzată de infracțiuni suplimentare imediat ce acțiunile organelor de urmărire penală păreau că vor fi divulgate (pct. 116-117).

160. În cauzele *Rașad Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2018, și *Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, Curtea a acordat importanță, de asemenea, datei începerii procesului penal împotriva reclamanților, și anume, la scurt timp după o serie de demonstrații împotriva guvernului, organizate și desfășurate de ONG-ul lor – NIDA. În acest sens, Curtea a luat act de tratamentul special acordat cauzei lor, ancheta fiind efectuată nu de poliție, ci de Departamentul pentru Infracțiuni Grave din cadrul Parchetului General, cu implicarea Ministerului Siguranței Naționale. Din declarația comună de presă, făcută de aceste autorități după arestarea unui număr de membri NIDA, reiese că de la început acestea au vizat NIDA și au corelat acuzațiile de deținere de substanțe stupefiante și cocktailuri Molotov, reținute în sarcina reclamanților, cu statutul reclamanților de membri ai NIDA. În mod semnificativ, în respectiva declarație, fără niciun fel de motiv sau dovadă, NIDA a fost descrisă ca o „forță distructivă", iar activitățile acesteia au fost încadrate ca ilegale, cu doar câteva zile înainte de

arestarea reclamanților – cei patru membri ai consiliului director. Curtea a luat act în special de susținerile autorităților cu privire la intenția reclamanților de a incita la violență și tulburări civile, pe baza manifestelor găsite într-unul dintre apartamentele reclamanților, cu textul „este nevoie urgentă de democrație, tel: + 994, adresa: Azerbaidjan".

161. În absența unor „motive verosimile de a bănui" că reclamanții din cauza *Rașad Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului* au săvârșit o infracțiune, Curtea a considerat că există motive suficiente pentru a concluziona că detenția acestora a urmărit scopul ascuns invocat de aceștia (pct. 122-125). În schimb, în cauza *Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, Curtea nu a putut stabili existența unui scop legitim al detenției reclamanților în raport cu art. 5 § 1 lit. c), întrucât acest capăt de cerere a fost declarat inadmisibil pentru motive procedurale. Prin urmare, plecând de la premisa că a existat un astfel de scop legitim, Curtea a examinat cauza pe baza unei potențiale pluralități de scopuri. Următorii factori au fost esențiali pentru a constata că pretinsul scop ascuns a fost cel predominant. Se pare că autoritățile au acordat *cea mai mare importanță* acțiunilor lor care vizau NIDA, cu scopul de a preveni noi proteste și de a paraliza activitățile organizației prin privarea de libertate a celor patru membri ai consiliului de administrație. Curtea a examinat, de asemenea, modul în care instanțele naționale au examinat prelungirea măsurii de arestare preventivă a reclamanților: în special, acestea au ignorat complet faptul că al doilea reclamant era minor – un element esențial care, dacă ar fi fost luat în considerare, ar fi condus probabil la punerea în libertate a acestuia în scurt timp (pct. 77-78).

162. În cauza *Ibrahimov și Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2020, Curtea a examinat un alt exemplu de vizare a ONG-ului NIDA, ai cărui membri au fost arestați preventiv la doar câteva ore după ce au desenat graffiti cu sloganuri antiguvernamentale pe statuia fostului președinte al statului și au fost acuzați de trafic de droguri în absența unor „motive verosimile de a bănui" că au săvârșit o infracțiune. Invocând contextul general și caracteristicile specifice constatate în *Rașad Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2018, Curtea a admis că măsurile în litigiu au avut ca scop pedepsirea reclamanților pentru acel comportament (pct. 151-157).

163. În special, în cauzele *Mammadli împotriva Azerbaidjanului*, 2018 (pct. 103), și *Rașad Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2018 (pct. 124), având în vedere statutul de militanți din societatea civilă și alți factori contextuali relevanți sus-menționați, Curtea a respins argumentul Guvernului potrivit căruia trimiterea acestora în judecată nu putea să aibă motivare politică deoarece aceștia nu erau lideri ai opoziției sau funcționari publici.

E. Capete de cerere nefondate

164. În cauzele următoare, Curtea nu a ajuns la convingerea că existau suficiente probe pentru a concluziona că autoritățile statului au urmărit alte scopuri decât cele prevăzute în Convenție sau că acele scopuri au fost predominante.

165. În cauza *Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, Curtea nu a putut să constate că pretinsul scop ascuns al înlăturării reclamantului de pe scena politică a fost scopul predominant al arestării sale preventive. Aceasta a avut în vedere contextul politic mai larg al cauzei, precum și modul în care s-a desfășurat procesul penal. În primul rând, trimiterea în judecată a mai multor lideri din partidul politic al reclamantului și declarațiile conexe făcute de oficiali din guvern nu au putut, în sine, să conducă la concluzia că instanțele judecătorești care s-au pronunțat cu privire la arestarea preventivă a reclamantului au fost influențate de un scop politic, fără probe că instanțele nu erau suficient de independente de executiv (pct. 324). În al doilea rând, durata procesului nu a fost nejustificat de lungă, iar locul său de desfășurare (în afara capitalei) nu aducea a *forum shopping* (alegerea celei mai favorabile instanțe). În al treilea rând, deficiențele din hotărârile judecătorești în raport cu art. 5 § 3 nu constituiau în sine o probă a existenței unui scop politic. În al patrulea rând, faptul că instanțele din alte state membre au respins cererile de extrădare a altor foști membri din partidul reclamantului cu motivarea că acțiunea penală împotriva lor era motivată politic nu a determinat în mod necesar aprecierea Curții referitoare la acest aspect. Faptele din respectivele cauze nu erau identice. În plus,

instanțele care au soluționat cererile de extrădare au evaluat un risc viitor, în timp ce Curtea s-a ocupat de fapte anterioare (pct. 322-332) [a se vedea și *Ugulava împotriva Georgiei*, 2023, având ca obiect același context politic de antagonism politic dintre noul partid de guvernământ și cel precedent, precum și acțiunile penale puse în mișcare împotriva unora dintre liderii acestuia din urmă, printre care și reclamantul. Prin urmare, Curtea nu a constatat nicio încălcare a art. 18 coroborat cu art. 5 § 1 (pct. 126-131)].

166. În cauza *Kamma împotriva Țărilor de Jos* (raportul Comisiei din 1974), reclamantul a fost arestat, fiind acuzat de extorcare, iar poliția s-a folosit de perioada petrecută de acesta în arest preventiv pentru a-l audia cu privire la presupusa sa implicare într-un omor. Comisia nu a constatat nicio încălcare a art. 18, considerând că poliția a fost îndreptățită să procedeze în acel mod și că arestarea nu a prejudiciat poziția reclamantului în dosarul de omor (pag. 10-13).

167. În cauza *Ramișvili și Kohreidze împotriva Georgiei* (dec.), 2007, reclamanții, cofondatori și acționari ai unui canal de televiziune, au fost arestați preventiv, fiind acuzați de extorcare pentru solicitarea de bani în schimbul nedezvăluirii unui documentar jenant despre un parlamentar presupus corupt. Curtea nu a putut să constate că detenția lor a urmărit, potrivit susținerilor, scopul ascuns de a reduce la tăcere postul lor de televiziune și de a pune capăt opiniilor jurnalistice critice pentru a salva reputația parlamentarului în discuție și a partidului de guvernământ. Pe lângă referirile lor la problemele generale ale drepturilor omului din Georgia, reclamanții nu au indicat fapte specifice în cazul lor particular care să susțină afirmația referitoare la un scop ascuns. Pe de altă parte, Curtea a luat act de o serie de factori care indicau absența pretinsului scop ascuns. În special, acuzațiile îndreptate împotriva reclamanților nu au avut ca obiect activitățile lor jurnalistice. Spre deosebire de situația din *Gusinski împotriva Rusiei*, 2004, Guvernul nu le-a oferit niciun fel de acord în schimbul încetării procesului penal. Canalul lor a continuat să emită, iar documentarul controversat a fost difuzat chiar și după ce aceștia au fost arestați. În plus, Parlamentul Georgiei a efectuat propria anchetă privind activitățile comerciale ale parlamentarului, în urma căreia acesta a demisionat. Prin urmare, capătul de cerere formulat de reclamanți în temeiul art. 18 coroborat cu art. 5 a fost respins ca nefondat.

168. În cauza *Dochnal împotriva Poloniei*, 2012, reclamantul, om de afaceri și lobbyist, a fost arestat preventiv, fiind acuzat de evaziune fiscală, spălare de bani și dare de mită unui parlamentar. Aceste acuzații au constituit „motive verosimile de a bănui” că acesta a săvârșit o infracțiune și, prin urmare, detenția sa a urmărit un scop prevăzut de art. 5 § 1 lit. c). Curtea a recunoscut că, în cauza acestuia, ar putea să apară o oarecare suspiciune cu privire la intenția reală a autorităților de a obține noi declarații de la acesta cu privire la diverse chestiuni politice sensibile. Totuși, argumentele reclamantului referitoare la un pretins scop ascuns s-au limitat la susținerea că autoritățile l-au ținut în arest pentru a-l persecuta și a-l maltrata. Prin urmare, capătul de cerere formulat în temeiul art. 18 coroborat cu art. 5 § 1 a fost respins ca vădit nefondat (pct. 115-116).

169. În *Mirgadirov împotriva Azerbaidjanului și a Turciei*, 2020, reclamantul, jurnalist și analist politic, a fost arestat preventiv în Azerbaidjan pentru acuzații de înaltă trădare ca urmare a transmiterii de informații către serviciile de informații armene. Curtea a considerat că aceste acuzații nu s-au bazat pe „motive verosimile de a bănui” că acesta a săvârșit o infracțiune și că, prin urmare, detenția sa a încălcat art. 5 § 1. În măsura în care reclamantul a susținut că detenția sa a avut ca scop împiedicarea activității sale profesionale, Curtea a constatat caracterul scurt și general al susținerilor sale lipsite de precizări suficiente. În special, acesta nu a făcut referire la nicio acțiune întreprinsă sau la vreun articol sau document scris realizat în calitate de jurnalist politic care ar fi putut, în opinia sa, să determine arestarea și detenția sa în scop de represalii sau persecuții. Prin urmare, Curtea nu a putut să constate o încălcare a art. 18 coroborat cu art. 5 din Convenție.

170. În cauza *Năstase împotriva României* (dec.), 2014, reclamantul, fost prim-ministru și președinte al unui partid politic, a susținut că a fost condamnat din motive politice pentru o serie de infracțiuni de corupție. În susținerea pretenției sale, a făcut trimitere la afirmațiile din hotărârea de condamnare,

respectiv „corupția clasei politice [...] personificată” de acesta și nevoia de aplicare a unei „pedepse exemplare” prin privarea de libertate a acestuia (pct. 34 și 106). Totuși, pentru Curte, astfel de declarații au fost consecința concluziei instanței naționale cu privire la răspunderea penală a acestuia, nu a existenței unui motiv ascuns. În plus, hotărârile judecătorești naționale au fost motivate corespunzător și s-au bazat pe dispozițiile de drept intern relevante. Chiar dacă înaltul statut politic al reclamantului ar putea ridica o oarecare suspiciune cu privire la interesul real al autorităților față de condamnarea sa, susținerile sale în această privință au fost destul de vagi și nu s-au referit la nicio probă concretă privind abuzul de putere. Prin urmare, Curtea a respins ca fiind vădit nefondat capătul de cerere formulat de reclamant în temeiul art. 18 coroborat cu art. 6 § 1 (pct. 108-109).

171. În cauza *Tciankotadze împotriva Georgiei*, 2016, reclamantul, funcționar public de rang înalt, a fost urmărit penal pentru abuz de putere și arestat preventiv, la scurt timp după ce domnul Saakașvili a fost ales președinte al Georgiei. În timpul campaniei sale prezidențiale, acesta din urmă a amenințat în mod public că reclamantul va fi „trimis la închisoare”. Curtea a respins ca vădit nefondat capătul de cerere formulat de reclamant în temeiul art. 18 coroborat cu art. 5 deoarece amenințarea în litigiu nu era suficientă pentru a constata un scop ascuns în spatele urmăririi sale penale și al arestării preventive conexe. În absența altor probe sau argumente suplimentare, Curtea nu a putut să stabilească faptul că punerea în mișcare a acțiunii penale a fost în mod necesar legată de respectiva amenințare sau că președintele Saakașvili a influențat în vreun alt mod, nejustificat, desfășurarea procedurii. În plus, nu exista nimic care să sugereze că organele de urmărire penală sau chiar autoritățile judiciare ar fi demonstrat, prin mijloace oficiale sau neoficiale, existența unor motive ascunse (pct. 114-115).

172. În cauza *Batiașvili împotriva Georgiei*, 2019, reclamantul, o personalitate marcantă din opoziție, a fost arestat preventiv în cadrul procesului penal pentru pretinsa ajutorare a unui grup armat în desfășurarea unei revolte. Făcând trimitere la declarațiile personalităților politice de nivel înalt făcute imediat înainte și după arestarea sa, acesta a susținut că scopul din spatele arestării sale preventive a fost acela de a-l îndepărta de pe scena politică. Totuși, în opinia Curții, aceste elemente, ca atare, nu puteau să conducă la concluzia că instanțele au fost influențate de scopul ascuns, în absența dovezilor că acestea nu ar fi fost suficient de independente de autoritățile executive. Având în vedere modul rapid și corect în care s-a desfășurat controlul judecătoresc privind legalitatea arestării preventive a reclamantului, Curtea nu a putut stabili că a existat un motiv ascuns în spatele arestării preventive a acestuia, despre care de altfel s-a constatat că a fost efectuată în scopul prevăzut de art. 5 § 1 lit. c) (pct. 101-103).

173. Următoarele cauze împotriva Turciei [*Sabuncu și alții împotriva Turciei*, 2020; *Şık împotriva Turciei (nr. 2)*, 2020, *Ahmet Hüsrev Altan împotriva Turciei*, 2021] au ca obiect arestarea preventivă prelungită a jurnaliștilor și a editorilor din cauza echivalării nerezonabile a poziției lor editoriale, protejate de libertatea presei, cu propagandă în favoarea organizațiilor teroriste sau implicare în tentativa de lovitură de stat. Curtea a constatat o încălcare a art. art. 5 § 1 și art. 10 considerate separat: acuzațiile îndreptate împotriva acestora nu erau bazate pe „motive verosimile de a bănui” că aceștia au săvârșit o infracțiune, în sensul art. 5 § 1 lit. c). Acestea s-au bazat, în esență, pe fapte care nu puteau fi considerate comportamente incriminate în temeiul dreptului intern, ci erau legate de exercitarea dreptului la libertatea de exprimare. În același timp, în opinia Curții, particularitățile acestor cauze nu „formau un ansamblu suficient de omogen” pentru a identifica un posibil scop ascuns. Curtea a acordat importanță contextului tentativei de lovitură de stat, care a justificat investigații la scară largă, în special având în vedere tulburările grave, pierderile de vieți omenești și declararea stării de urgență la nivel național. În plus, Curtea nu a văzut nicio neregulă în cronologia măsurii în litigiu: intervalul de timp dintre arestarea reclamanților și faptele pentru care au fost acuzați aceștia nu a fost excesiv de lung. În plus, în cauzele *Sabuncu și alții împotriva Turciei* și *Şık împotriva Turciei (nr. 2)*, Curtea a examinat declarațiile publice ale președintelui Republicii care amenințau să îl facă pe autorul unui anumit articol „să plătească scump”, constatând că acele declarații nu au fost îndreptate *în mod specific* împotriva reclamanților înșiși, ci mai degrabă împotriva ziarului lor în ansamblu, în cadrul politicii editoriale a directorului acestuia la momentul faptelor. În orice caz, nu

exista nicio dovadă că instanțele naționale ar fi fost influențate, în vreun fel, de declarațiile în litigiu. În toate cele trei cauze, Curtea a constatat examinarea amănunțită, de către Curtea Constituțională, a capetelor de cerere formulate de reclamanți. În cele din urmă, deși detenția lor a avut probabil un efect de descurajare asupra acestora și a altor jurnaliști politici, această constatare era insuficientă de la sine pentru a concluziona că a fost încălcat art. 18 coroborat cu art. 5 § 1 și art. 10 din Convenție.

174. În cauza *Korban împotriva Ucrainei*, 2019, examinând susținerile privind privarea de libertate din motive politice a unui bine-cunoscut politician, Curtea a acceptat faptul că au existat motive verosimile de a bănui că acesta a comis o infracțiune. Totuși, deși procesul penal împotriva reclamantului era pendinte de mai mult de un an, dintr-o dată și fără niciun motiv aparent, arestarea sa a avut loc cu implicarea unei unități a forțelor speciale, iar cauza sa devenise o chestiune de urgență și de zel deosebit pentru organele de urmărire penală. Deși aceste evenimente au fost percepute în linii mari de către partidele politice, mass-media și societatea civilă ca justiție selectivă și ar putea fi interpretate într-adevăr ca indicii posibile ale unui scop ascuns, Curtea și-a axat examinarea asupra argumentelor specifice invocate de reclamant în susținerea capătului de cerere întemeiat pe art. 18. Niciunul dintre acestea nu a permis Curții să identifice posibile motive ascunse în spatele urmăririi sale penale, cu atât mai puțin să constate că acestea sunt predominante. În primul rând, deși reclamantul era membru al echipei politice a unui fost șef al unei administrații regionale de stat, care a demisionat în urma unui conflict cu președintele de atunci al Ucrainei, nici oficialul respectiv, nici alți simpatizanți ai săi nu s-au plâns de persecuție politică. În al doilea rând, părea puțin probabil ca respectivul candidat din partea partidului președintelui, care a câștigat alegerile parlamentare, va încerca *post factum* să se răzbune pe reclamant, care a obținut mai puțin de jumătate din procentul de voturi al acestuia. În plus, deși reclamantul a susținut că rezultatele alegerilor au fost fraudate, nu a depus plângere în acest sens în temeiul art. 3 din Protocolul nr. 1. În al treilea rând, nu au existat informații cu privire la nicio încercare de a înăbuși vocile critice la adresa președintelui sau guvernului de atunci. În al patrulea rând, procesul penal împotriva reclamantului a fost declanșat cu aproximativ un an înainte de înființarea partidului său. Deși acesta din urmă a câștigat în alegerile locale, alte două partide, care nu au avut legătură cu fostul președinte al statului și au obținut rezultate și mai bune, nu s-au plâns de persecuție. Prin urmare, Curtea nu a constatat nicio încălcare a art. 18 coroborat cu art. 5 (pct. 216-225).

175. În cauza *Ovciarenko și Kolos împotriva Ucrainei,* 2023, reclamanții au fost revocați din funcția de judecători la Curtea Constituțională în contextul excepțional al evenimentelor cunoscute sub numele de Revoluția demnității din Ucraina. Curtea a acceptat faptul că autoritățile nu au avut niciun motiv ascuns, ci au acționat cu convingerea reală că reclamanții au comis o „încălcare a jurământului" atunci când au participat la adoptarea hotărârii care a fost considerată contrară principiilor fundamentale ale democrației și separării puterilor. Astfel, capătul de cerere formulat de reclamanți în temeiul art. 18 a fost respins ca vădit nefondat (pct. 134-136).

176. Cauzele *OAO Neftianaia Kompania Iukos împotriva Rusiei*, 2011, *Hodorkovski împotriva Rusiei*, 2011, și *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, au fost introduse de una dintre cele mai mari companii producătoare de petrol din Rusia și, respectiv, de managerii principali și acționarii majoritari ai acesteia, care se numărau printre cei mai bogați oameni din Rusia. Domnul Hodorkovski este totodată activ și în domeniul politic: a alocat fonduri semnificative pentru sprijinirea partidelor de opoziție. Ambii manageri au fost arestați și ulterior condamnați pentru evaziune fiscală și fraudă. În aceeași perioadă, s-au declanșat proceduri fiscale și de executare împotriva companiei Iukos, care a intrat în lichidare. Dispariția acesteia a fost rezultatul executării fără nicio concesie a datoriilor fiscale și al onorariilor disproporționate ale executorilor judecătorești.

177. Curtea a admis că circumstanțele legate de aceste cauze ar putea fi interpretate în sensul susținerii argumentului reclamanților privind existența unor motive necorespunzătoare: autoritățile încercau să reducă influența politică a „oligarhilor", iar proiectele de afaceri ale Iukos erau în opoziție cu politica petrolieră a statului, care era unul dintre principalii beneficiari ai desființării acesteia (*Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, pct. 910; *OAO Neftianaia Kompania Iukos împotriva Rusiei*, 2011, pct. 237-238). Totuși, Curtea nu a ajuns la convingerea că procedura în litigiu a urmărit

în principal, așa cum s-a susținut, scopul ascuns de a-l înlătura pe domnul Hodorkovski de pe scena politică și de a permite statului să își însușească bunurile companiei Iukos (*Hodorkovski împotriva Rusiei*, 2011, pct. 260; *OAO Neftianaia Kompania Iukos împotriva Rusiei*, 2011, pct. 665; *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, pct. 908).

178. Reclamanții au invocat probe contextuale și opinii cu autoritate ale instituțiilor politice, ale organizațiilor neguvernamentale sau ale persoanelor publice în favoarea susținerilor lor întemeiate pe art. 18. Curtea a statuat că aceștia nu au reușit să aducă „probe incontestabile și directe" (*Hodorkovski împotriva Rusiei*, 2011, pct. 260; *OAO Neftianaia Kompania Iukos împotriva Rusiei*, 2011, pct. 663; *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, pct. 902). Totuși, în cauza *Merabișvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, Curtea a clarificat faptul că nu se limitează la probe directe în legătură cu astfel de capete de cerere și că sarcina probei nu revine vreuneia din părți (pct. 311 și 316). Prin urmare, aceste cauze trebuie să fie examinate în lumina acestei clarificări. De asemenea, Curtea s-a bazat pe următoarele argumente.

179. În primul rând, perceperea de către autorități a domnului Hodorkovski ca oponent politic serios și beneficiul obținut de o societate comercială cu capital de stat ca urmare a dispariției societății Iukos nu erau suficiente pentru a constata o încălcare a art. 18 deoarece trimiterea în judecată a oricărei persoane cu o asemenea reputație ar fi în avantajul oponenților săi. În plus, acest considerent nu ar trebui să împiedice autoritățile să pună în mișcare acțiunea penală față de o astfel de persoană în cazul în care există acuzații grave îndreptate împotriva sa: „statutul politic înalt nu conferă imunitate" (*Hodorkovski împotriva Rusiei*, 2011, pct. 257-58; *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, pct. 903).

180. În al doilea rând, acuzațiile îndreptate împotriva managerilor societății Iukos erau reale și grave, dosarul lor penal având un „fundament consistent" (*Hodorkovski împotriva Rusiei*, 2011, pct. 258; *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, pct. 908). De asemenea, autoritățile au acționat în mod legitim pentru a contracara evaziunea fiscală practicată de Iukos (*OAO Neftianaia Kompania Iukos împotriva Rusiei*, 2011, pct. 664). Curtea a respins afirmația societății potrivit căreia datoria acesteia a fost recunoscută ca rezultat al unei interpretări imprevizibile, ilicite și arbitrare a dreptului intern (*ibidem*, pct. 605, 616 și 664).

181. În al treilea rând, niciuna dintre acuzațiile îndreptate împotriva managerilor companiei Iukos nu a avut ca obiect activitățile lor politice – aceștia au fost urmăriți penal pentru infracțiuni de drept comun (*Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, pct. 906).

182. În fine, hotărârile pronunțate de instanțe judecătorești din alte state membre, care au refuzat extrădarea asociaților reclamanților către Rusia ori au refuzat să acorde asistență juridică autorităților ruse, au emis dispoziții de încetare pentru acestea ori s-au pronunțat împotriva acestora în cauze legate de Iukos, deși constituiau un argument puternic, nu erau suficiente deoarece probele și argumentele prezentate în fața acestor instanțe ar fi putut să fie diferite de cele prezentate în fața Curții (*Hodorkovski împotriva Rusiei*, 2011, pct. 260; *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, pct. 900).

183. Curtea nu a fost în măsură să stabilească prezența pretinselor scopuri ascunse și nu a constatat nicio încălcare a art. 18 coroborat cu art. 5 în *Hodorkovski împotriva Rusiei*, 2011, și coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1 în *OAO Neftianaia Kompania Iukos împotriva Rusiei*, 2011 (a se vedea și *Nevzlin împotriva Rusiei*, 2022, pct. 124-125). În *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, Curtea era dispusă să accepte faptul că exista un scop ascuns în spatele urmăririi penale a reclamanților. Totuși, nu a constatat nicio încălcare a art. 18 întrucât nu s-a dovedit că pretinsul scop ascuns era predominant.

184. În cauza *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei (nr. 2)*, 2020, reclamanții au susținut, în temeiul art. 18 coroborat cu art. 8, că nu au mai primit vizite din partea familiei în centrele de arestare preventivă în care fuseseră transferați de la penitenciarele în care își executau pedepsele, ca urmare

a faptului că o nouă anchetă era în desfășurare. Restrângerea în litigiu nu a avut niciun scop legitim și nicio justificare necesară și a constituit o încălcare a art. 8 considerat separat. Întrucât aceasta era întemeiată pe o dispoziție legală internă care se aplica fără discriminare tuturor persoanelor private de libertate din centrele de arestare preventivă, Curtea nu a putut să identifice, sub aspectul aplicării acesteia în prezenta cauză, dovada unui motiv ascuns așa cum susțineau reclamanții și nu a constatat nicio încălcare a art. 18 din Convenție (pct. 624-626).

Lista cauzelor citate

Jurisprudența citată în prezentul ghid face trimitere la hotărâri sau decizii pronunțate de Curte, precum și la decizii sau rapoarte ale Comisiei Europene a Drepturilor Omului („Comisia”).

Dacă nu se specifică altfel, trimiterea este la o hotărâre pe fond, pronunțată de o Cameră a Curții. Abrevierea „(dec.)” arată că este vorba despre o decizie a Curții, iar „(MC)” că respectiva cauză a fost examinată de Marea Cameră.

Hotărârile pronunțate de o Cameră, care nu sunt definitive la data publicării prezentei actualizări, sunt marcate cu un asterisc (*) în lista de mai jos. Art. 44 § 2 din Convenție prevede: „Hotărârea unei Camere devine definitivă a) atunci când părțile declară că ele nu vor cere retrimiterea cauzei în fața Marii Camere; sau b) la 3 luni de la data hotărârii, dacă retrimiterea cauzei în fața Marii Camere nu a fost cerută; sau c) atunci când Colegiul Marii Camere respinge cererea de retrimitere formulată potrivit art. 43.” În cazul în care cererea de retrimitere este admisă de Colegiul Marii Camere, hotărârea pronunțată ulterior de Marea Cameră este cea care devine definitivă, și nu cea a Camerei.

Hiperlinkurile cauzelor citate în versiunea electronică a ghidului direcționează spre baza de date HUDOC (http://hudoc.echr.coe.int) care oferă acces la jurisprudența Curții (hotărâri și decizii pronunțate de Marea Cameră, de Cameră și de Comitet, cauze comunicate, avize consultative și rezumate juridice extrase din Nota de informare privind jurisprudența) și la jurisprudența Comisiei (decizii și rapoarte),precum și la rezoluțiile Comitetului de Miniștri.

Curtea pronunță hotărârile și deciziile în limba engleză și/sau franceză, cele două limbi oficiale ale acesteia. Baza de date HUDOC conține, de asemenea, traduceri ale unor cauze importante în peste treizeci de limbi neoficiale. În plus, include linkuri către aproximativ o sută de culegeri de jurisprudență online, elaborate de terți. Toate versiunile lingvistice disponibile pentru cauzele citate pot fi consultate accesând fila „Versiuni lingvistice” din baza de date HUDOC, filă care apare după ce dați clic pe hiperlinkul cauzei.

—A—

Ahalaia împotriva Georgiei (dec.), nr. 30464/13 și 19068/14, 7 iunie 2022
Ahmet Hüsrev Altan împotriva Turciei, nr. 13252/17, 13 aprilie 2021
Aiiubzade împotriva Azerbaidjanului, nr. 6180/15, 2 martie 2023
Aktaş împotriva Turciei, nr. 24351/94, CEDO 2003-V
Aliiev împotriva Azerbaidjanului, nr. 68762/14 și 71200/14, 20 septembrie 2018
Ashingdane împotriva Regatului Unit, 28 mai 1985, seria A nr. 93
Avraamova împotriva Ucrainei [Comitet], nr. 2718/12, 20 septembrie 2022
Azimov împotriva Rusiei, nr. 67474/11, 18 aprilie 2013
Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului, nr. 65583/13 și 70106/13, 18 februarie 2021

—B—

Baka împotriva Ungariei (MC), nr. 20261/12, 23 iunie 2016
Bączkowski și alții împotriva Poloniei, nr. 1543/06, 3 mai 2007
Batiașvili împotriva Georgiei, nr. 8284/07, 10 octombrie 2019
Beyeler împotriva Italiei (MC), nr. 33202/96, CEDO 2000-I
Bîrsan împotriva României (dec.), nr. 79917/13, 2 februarie 2016
Bozano împotriva Franței, 18 decembrie 1986, seria A nr. 111

—C—

C.R. împotriva Elveției (dec.), nr. 40130/98, 14 octombrie 1999
Cebotari împotriva Moldovei, nr. 35615/06, 13 noiembrie 2007
Centrul de Resurse pentru Democrație și Drepturile Omului și Mustafaiev împotriva Azerbaidjanului, nr. 74288/14 și 64568/16, 14 octombrie 2021
Cipru împotriva Turciei (MC), nr. 25781/94, CEDO 2001-IV
Čonka împotriva Belgiei, nr. 51564/99, CEDO 2002-I

—D—

Denisov împotriva Ucrainei (MC), nr. 76639/11, 25 septembrie 2018
De Wilde, Ooms și Versyp împotriva Belgiei, 18 iunie 1971, seria A nr. 12
Dochnal împotriva Poloniei, nr. 31622/07, 18 septembrie 2012

—E—

El-Masri împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei (MC), nr. 39630/09, CEDO 2012
Eșonkulov împotriva Rusiei, nr. 68900/13, 15 ianuarie 2015

—G—

Gafgaz Mammadov împotriva Azerbaidjanului, nr. 60259/11, 15 octombrie 2015
Georgia împotriva Rusiei (I) (MC), nr. 13255/07, CEDO 2014
Georgia împotriva Rusiei (IV) (dec.), nr. 39611/18, 28 martie 2023
Gillow împotriva Regatului Unit, 24 noiembrie 1986, seria A nr. 109
Giorgi Nikolaișvili împotriva Georgiei, nr. 37048/04, 13 ianuarie 2009
Gusinski împotriva Rusiei, nr. 70276/01, CEDO 2004-IV
Guzzardi împotriva Italiei, 6 noiembrie 1980, seria A nr. 39

—H—

Hadija Ismailova împotriva Azerbaidjanului, nr. 65286/13 și 57270/14, 10 ianuarie 2019
Hadija Ismailova împotriva Azerbaidjanului (nr. 2), nr. 30778/15, 27 februarie 2020
Hakobian și alții împotriva Armeniei, nr. 34320/04, 10 aprilie 2012
Haziiev împotriva Azerbaidjanului, nr. 19842/15, 6 decembrie 2018
Hodorkovski împotriva Rusiei, nr. 5829/04, 31 mai 2011
Hodorkovski împotriva Rusiei (nr. 2) (dec.), nr. 11082/06, 8 noiembrie 2011
Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei, nr. 11082/06 și 13772/05, 25 iulie 2013
Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei (nr. 2), nr. 42757/07 și 51111/07, 14 ianuarie 2020
Huseinli și alții împotriva Azerbaidjanului, nr. 67360/11 și alte 2, 11 februarie 2016

—I—

Ibrahimov și Mammadov împotriva Azerbaidjanului, nr. 63571/16 și alte 5, 13 februarie 2020
Ibrahimov și alții împotriva Azerbaidjanului, nr. 69234/11 și alte 2, 11 februarie 2016
Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului, nr. 15172/13, 22 mai 2014
Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2), nr. 919/15, 16 noiembrie 2017
Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului (procedură privind neîndeplinirea obligațiilor) (MC), nr. 15172/13, 29 mai 2019
Irlanda împotriva Regatului Unit, 18 ianuarie 1978, seria A nr. 25
Isik împotriva Turciei, nr. 24128/94, decizia Comisiei din 29 noiembrie 1995
Iskandarov împotriva Rusiei, nr. 17185/05, 23 septembrie 2010
Iunusova și Iunusov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2), nr. 68817/14, 16 iulie 2020

—J—

Janowiec și alții împotriva Rusiei (MC), nr. 55508/07 și 29520/09, CEDO 2013
Jordan împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 22567/02, 23 noiembrie 2004
Josephides împotriva Turciei (dec.), nr. 21887/93, 24 august 1999
Juszczyszyn împotriva Poloniei, nr. 35599/20, 6 octombrie 2022

—K—

Kafkaris împotriva Ciprului (MC), nr. 21906/04, CEDO 2008
Kamma împotriva Țărilor de Jos, nr. 4771/71, raportul Comisiei din 14 iulie 1974
Kasparov împotriva Rusiei, nr. 53659/07, 11 octombrie 2016
Kavala împotriva Turciei, nr. 28749/18, 10 decembrie 2019
Kavala împotriva Turciei (MC), nr. 28749/18, 11 iulie 2022
Kogan și alții împotriva Rusiei, nr. 54003/20, 7 martie 2023
Korban împotriva Ucrainei, nr. 26744/16, 4 iulie 2019
Kucieruk împotriva Ucrainei, nr. 2570/04, 6 septembrie 2007
Kutaiev împotriva Rusiei, nr. 17912/15, 24 ianuarie 2023

—L—

Lașmankin și alții împotriva Rusiei, nr. 57818/09 și alte 14, 7 februarie 2017
Lawless împotriva Irlandei (nr. 3), 1 iulie 1961, seria A nr. 3
Lebedev împotriva Rusiei (nr. 2) (dec.), nr. 13772/05, 27 mai 2010
Lingens împotriva Austriei, 8 iulie 1986, seria A nr. 103
Luțenko împotriva Ucrainei, nr. 6492/11, 3 iulie 2012

—M—

Mammadli împotriva Azerbaidjanului, nr. 47145/14, 19 aprilie 2018
Merabișvili împotriva Georgiei (MC), nr. 72508/13, 28 noiembrie 2017
Mirgadirov împotriva Azerbaidjanului și Turciei, nr. 62775/14, 17 septembrie 2020
Miroslava Todorova împotriva Bulgariei, nr. 40072/13, 19 octombrie 2021

—N—

Naciova și alții împotriva Bulgariei (MC), nr. 43577/98 și 43579/98, CEDO 2005-VII
Natig Jafarov împotriva Azerbaidjanului, nr. 64581/16, 7 noiembrie 2019
Navalnîi împotriva Rusiei (MC), nr. 29580/12 și alte 4, 15 noiembrie 2018
Navalnîi împotriva Rusiei (nr. 2), nr. 43734/14, 9 aprilie 2019
Navalnîi și alții împotriva Rusiei [Comitet], nr. 25809/17 și altele, 4 octombrie 2022
Navalnîi și Gunko împotriva Rusiei, nr. 75186/12, 10 noiembrie 2020
Navalnîi și Iașin împotriva Rusiei, nr. 76204/11, 4 decembrie 2014
Navalnîi și Ofițerov împotriva Rusiei, nr. 46632/13 și 28671/14, 23 februarie 2016
Navalnîie împotriva Rusiei, nr. 101/15, 17 octombrie 2017
Năstase împotriva României (dec.), nr. 80563/12, 18 noiembrie 2014
Nemțov împotriva Rusiei, nr. 1774/11, 31 iulie 2014
Nevzlin împotriva Rusiei, nr. 26679/08, 18 ianuarie 2022
Nikëhasani împotriva Albaniei, nr. 58997/18, 13 decembrie 2022
NIT S.R.L. împotriva Republici Moldova (MC), nr. 28470/12, 5 aprilie 2022
Nowak împotriva Ucrainei, nr. 60846/10, 31 martie 2011

—O—

OAO Neftianaia Kompania Iukos împotriva Rusiei, nr. 14902/04, 20 septembrie 2011
Oates împotriva Poloniei (dec.), nr. 35036/97, 11 mai 2000
Oferta Plus S.R.L. împotriva Moldovei, nr. 14385/04, 19 decembrie 2006
Oleksii Mihailovici Zaharkin împotriva Ucrainei, nr. 1727/04, 24 iunie 2010
Organizația Macedoneană Unită Ilinden – PIRIN și alții împotriva Bulgariei (nr. 2), nr. 41561/07 și 20972/08, 18 octombrie 2011
Ovciarenko și Kolos împotriva Ucrainei, nr. 27276/15 33692/15, 12 ianuarie 2023

—R—

Ramișvili și Kohreidze împotriva Georgiei (dec.), nr. 1704/06, 27 iunie 2007
Rasul Jafarov împotriva Azerbaidjanului, nr. 69981/14, 17 martie 2016
Rașad Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului, nr. 148653/13 și alte 3, 7 iunie 2018
Razvozjaiev împotriva Rusiei și a Ucrainei și Udalțov împotriva Rusiei, nr. 75734/12 și alte 2, 19 noiembrie 2019
Rustamzade împotriva Azerbaidjanului, nr. 38239/16, 7 martie 2019
Rustavi 2 Broadcasting Company Ltd și alții împotriva Georgiei, nr. 16812/17, 18 iulie 2019

—S—

Saakașvili împotriva Georgiei (dec.), nr. 6232/20 și 22394/20, 1 martie 2022
Sabuncu și alții împotriva Turciei, nr. 23199/17, 10 noiembrie 2020
Savalanli și alții împotriva Azerbaidjanului, nr. 54151/11, 15 decembrie 2022
Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2) (MC), nr. 14305/17, 22 decembrie 2020
Staikov împotriva Bulgariei, nr. 16282/20, 8 iunie 2021

—Ș—

Şener împotriva Turciei, nr. 26680/95, 18 iulie 2000
Şık împotriva Turciei (nr. 2), nr. 36493/17, 24 noiembrie 2020
Șimovolos împotriva Rusiei, nr. 30194/09, 21 iunie 2011

—T—

Tciankotadze împotriva Georgiei, nr. 15256/05, 21 iunie 2016
Timoșenko împotriva Ucrainei, nr. 49872/11, 30 aprilie 2013
Timurtaş împotriva Turciei, nr. 23531/94, raportul Comisiei din 29 octombrie 1998
Timurtaş împotriva Turciei, nr. 23531/94, CEDO 2000-VI
Tretiak împotriva Ucrainei [Comitet], nr. 16215/15, 17 decembrie 2020

—U—

Udalțov împotriva Rusiei, nr. 76695/11, 6 octombrie 2020
Ugulava împotriva Georgiei, nr. 5432/15, 9 februarie 2023
Uspaskici împotriva Lituaniei, nr. 14737/08, 20 decembrie 2016

—W—

Weeks împotriva Regatului Unit, 2 martie 1987, seria A nr. 114
Winterwerp împotriva Țărilor de Jos, 24 octombrie 1979, seria A nr. 33

—Y—

Yuksekdag Senoglu și alții împotriva Turciei, nr. 14332/17 și altele, 8 noiembrie 2022